

Brottsbalk

Första avdelningen – Allmänna bestämmelser

1 kap. Om brott och brottspåföljder

1 §

[1001] Brott är en gärning som är beskriven i denna balk eller i annan lag eller författning och för vilken straff som sägs nedan är föreskrivet. *Lag (1994:458)*.

2 §

[1002] En gärning skall, om inte annat är särskilt föreskrivet, anses som brott endast då den begås uppsåtligen.

Har gärningen begåtts under självförvållat rus eller var gärningsmannen på annat vis genom eget vållande tillfälligt från sina sinnens bruk, skall detta inte föranleda att gärningen inte anses som brott. *Lag (1994:458)*.

3 §

[1003] Med påföljd för brott förstås i denna balk straffen böter och fängelse samt villkorlig dom, skyddstillsyn och överlämnande till särskild vård. *Lag (1988:942)*.

4 §

[1004] Om användningen av straffen gäller vad i bestämmelserna om de särskilda brotten är stadgat samt vad därutöver är särskilt föreskrivet. Övriga påföljder får, enligt vad därom är föreskrivet, tillämpas trots att de inte är nämnda i bestämmelserna om de särskilda brotten. *Lag (1988:942)*.

5 §

[1005] Fängelse är att anse som ett svårare straff än böter.

Om förhållandet mellan fängelse samt villkorlig dom och skyddstillsyn föreskrivs i 30 kap. 1 §. *Lag (1988:942)*.

6 §

[1006] För brott som någon begått innan han fyllt femton år får inte dömas till påföljd. *Lag (1988:942)*.

7 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (1988:942).

8 §

[1008] Förutom påföljd kan brott, enligt vad därom är stadgat, föranleda förverkande av egendom, företagsbot eller annan särskild rättsverkan, så ock medföra skyldighet att gälda skadestånd. *Lag (1986:118)*.

2 kap. Om tillämpligheten av svensk lag

1 §

[1021] För brott som begåtts här i riket dömes efter svensk lag och vid svensk domstol. Detsamma gäller, om det är ovisst var brott förövats men skäl finnes antaga att det är begånget inom riket. *Lag (1972:812)*.

2 §

[1022] För brott som begåtts utom riket döms efter svensk lag och vid svensk domstol, om brottet begåtts

1. av svensk medborgare eller av utlänning med hemvist i Sverige,
2. av utlänning utan hemvist i Sverige, som efter brottet blivit svensk medborgare eller tagit hemvist här i riket eller som är dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare och finns här, eller
3. av annan utlänning som finns här i riket och på brottet enligt svensk lag kan följa fängelse i mer än sex månader.

Första stycket gäller inte, om gärningen är fri från ansvar enligt lagen på gärningsorten eller om den begåtts inom område som inte tillhör någon stat och enligt svensk lag svårare straff än böter inte kan följa på gärningen.

I fall som avses i denna paragraf får inte dömas till påföljd som är att anse som strängare än det svåraste straff som är föreskrivet för brottet enligt lagen på gärningsorten.

De inskränkningar av svensk domsrätt som anges i andra och tredje styckena gäller inte för sådana brott eller försök till brott som avses i

1. 4 kap. 1 a och 4 c §§ och 16 kap. 10 a § första stycket 1 och femte stycket,
2. 4 kap. 4 § andra stycket varigenom någon förmåtts att ingå ett sådant äktenskap eller en sådan äktenskapsliknande förbindelse som avses i 4 c §, eller
3. 6 kap. 1–6, 8, 9 och 12 §§, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år. *Lag (2014:381)*.

3 §

[1023] För brott som begåtts utom riket döms även i annat fall än som avses i 2 § efter svensk lag och vid svensk domstol,

1. om brottet förövats på ett svenskt fartyg eller luftfartyg, eller om det begåtts i tjänsten av befälhavaren eller någon som tillhörde besättningen på ett sådant fartyg,
2. om brottet begåtts av någon som tillhör Försvarsmakten på ett område där en avdelning av Försvarsmakten befann sig eller om det begåtts av någon annan på ett sådant område och avdelningen befann sig där för annat ändamål än övning,
3. om brottet begåtts vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i Försvarsmakten och tjänstgör i en internationell militär insats eller som tillhör Polisens utlandsstyrka,
  - 3 a. om brottet har begåtts i tjänsten utom riket av en polisman, tulltjänsteman eller tjänsteman vid Kustbevakningen, som utför arbetsuppgifter enligt en internationell överenskommelse som Sverige har tillträtt,
4. om brottet förövats mot Sverige, en svensk kommun eller annan menighet eller en svensk allmän inrättning,
5. om brottet begåtts inom ett område som inte tillhör någon stat och förövats mot en svensk medborgare, svensk sammanslutning eller enskild inrättning eller mot en utlänning med hemvist i Sverige,
6. om brottet är kapning, sjö- eller luftfartssabotage, flygplatsabotage, penningförfalskning, försök till sådana brott, olovlig befattningsmed kemiska vapen, olovlig befattningsmed minor, osann eller ovarsam utsaga inför en internationell domstol, terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, försök till sådant brott, brott som avses i 5 § samma lag, brott enligt lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, uppvigling som består i en omedelbar och offentlig uppmaning att begå folkmord eller om brottet riktats mot Internationella brottmålsdomstolens rättskipning, eller

7. om det lindrigaste straff som i svensk lag är stadgat för brottet är fängelse i fyra år eller däröver. *Lag (2017:497)*.

3 a §

[1024] Även i annat fall än som avses i 1–3 §§ dömes för brott efter svensk lag och vid svensk domstol enligt vad som föreskrives i lagen (1976:19) om internationellt samarbete rörande lagföring för brott. *Lag (1976:20)*.

4 §

[1025] Brotts anses begånget där den brottsliga handlingen företogs, så ock där brottet fullbordades eller, vid försök, det tillämnade brottet skulle hava fullbordats.

5 §

[1026] Åtal för brott, som inom riket begåtts på ett utländskt fartyg eller luftfartyg av en utlänning som var befälhavare eller tillhörde besättningen på fartyget eller av någon annan anledning medföljde detsamma mot en sådan utlänning eller mot ett utländskt intresse, får inte väckas utan att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, har meddelat förordnande om det.

Åtal för brott, som förövats utom riket, får väckas endast efter förordnande enligt första stycket. Åtal får dock väckas utan ett sådant förordnande, om brottet är osann eller ovarsam utsaga inför en internationell domstol eller om brottet begåtts

1. på ett svenskt fartyg eller luftfartyg eller i tjänsten av befälhavaren eller någon som tillhörde besättningen på ett sådant fartyg,

2. av någon som tillhör Försvarsmakten på ett område där en avdelning av Försvarsmakten befann sig,

3. vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i Försvarsmakten och tjänstgör i en internationell militär insats eller som tillhör Polisens utlandsstyrka,

4. i tjänsten utom riket av en polisman, tulltjänsteman eller tjänsteman vid Kustbevakningen som utför arbetsuppgifter enligt en internationell överenskommelse som Sverige har tillträtt,

5. i Danmark, Finland, Island eller Norge eller på ett fartyg eller luftfartyg i reguljär trafik mellan orter belägna i Sverige eller någon av nämnda stater, eller

6. av en svensk, dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare mot ett svenskt intresse. *Lag (2017:497)*.

5 a §

[1027] Har fråga om ansvar för gärning prövats genom lagakraftägande dom, meddelad i främmande stat där gärningen förövats eller i främmande stat som har tillträtt någon av de överenskommelser som anges i fjärde stycket, får den tilltalade inte här i riket lagföras för samma gärning,

1. om han har frikänts från ansvar,

2. om han har förklarats skyldig till brottet utan att påföljd har ådömts,

3. om ådömd påföljd har verkställts i sin helhet eller verkställigheten pågår, eller

4. om ådömd påföljd har bortfallit enligt lagen i den främmande staten.

Första stycket gäller inte i fråga om brott som avses i 1 § eller 3 § 4, 6 eller 7 såvida inte lagföringen i den främmande staten har skett på begäran av svensk myndighet eller sedan personen överlämnats eller utlämnats från Sverige för lagföring.

Om en fråga om ansvar för en gärning har prövats genom en dom meddelad i en främmande stat och om det inte finns hinder mot lagföring på grund av vad som förut

sagts i denna paragraf, får åtal för gärningen väckas här i riket endast efter förordnande av regeringen eller den som regeringen bemyndigat.

De överenskommelser som avses i första stycket är

1. den europeiska konventionen den 28 maj 1970 om brottmålsdoms internationella rättsverkningar,

2. den europeiska konventionen den 15 maj 1972 om överförande av lagföring i brottmål,

3. konventionen den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen, dock endast om gärningen omfattas av överenskommelsen,

4. protokollet den 27 september 1996 till konventionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen, dock endast om gärningen omfattas av överenskommelsen,

5. konventionen den 26 maj 1997 om kamp mot korruption som tjänstemän i Europeiska gemenskaperna eller Europeiska unionens medlemsstater är delaktiga i, dock endast om gärningen omfattas av överenskommelsen,

6. konventionen den 19 juni 1990 om tillämpning av Schengenavtalet den 14 juni 1985,

7. konventionen den 25 maj 1987 mellan Europeiska gemenskapernas medlemsstater om förbud mot dubbel lagföring, och

8. andra protokollet den 19 juni 1997 till konventionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen, dock endast om gärningen omfattas av överenskommelsen.

Har ett brott begåtts delvis här i riket och delvis också inom den medlemsstats territorium där domen meddelats, skall första stycket tillämpas om gärningen omfattas av de överenskommelser som anges i fjärde stycket 3–5 eller 8 eller om domen meddelats av stat som tillträtt en överenskommelse som anges i fjärde stycket 6 eller 7. *Lag (2003:1157)*.

6 §

[1028] Dömes någon här i riket till ansvar för gärning för vilken han utom riket har ådömts påföljd, skall vid bestämmande av påföljd skäligen hänsyn tagas till vad han undergått utom riket. Finnes böter eller fängelse böra ådömas och har han utom riket ådömts frihetsberövande påföljd, skall vad han undergått därav till fullo tillgodoräknas honom vid påföljdens bestämmande.

I fall som avses i första stycket må dömas till lindrigare straff än för gärningen är stadgat eller ock påföljd helt eftergivnas. *Lag (1972:812)*.

7 §

[1029] I fråga om svensk lags tillämplighet och svensk domstols behörighet skola, utöver vad i detta kapitel sägs, iakttagas de begränsningar som följa av allmänt erkända folkrättsliga grundsatser eller, enligt vad därom är särskilt stadgat, av överenskommelse med främmande makt.

7 a §

[1029 A] Har en utlänning begått brott i utövningen av tjänst eller uppdrag som innefattat allmän ställning hos annan stat eller mellanfolklig organisation, får åtal för brottet väckas endast efter förordnande av regeringen. Vad som nu har sagts gäller inte om gärningsmannen genom vilseledande uppgifter, förklädning eller på annat sätt sökt dölja i vilken egenskap han har handlat. *Lag (1985:518)*.

7 b §

[1029 B] En utlänning som saknar hemvist i Sverige men som befinner sig här i landet inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering och som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige, får åtalas för brott som han eller hon har begått under sin vistelse här endast efter förordnande av regeringen.

Vad som sägs i första stycket gäller även för en svensk medborgare eller utlänning med hemvist i Sverige som tjänstgör i en främmande stats militära styrka. *Lag (2004:1000)*.

7 c §

[1029 C] I fråga om brott som riktats mot Internationella brottmålsdomstolens rättskipning, får åtal väckas endast efter förordnande av regeringen eller den regeringen bestämmer. *Lag (2009:1281)*.

8 §

[1030] Det finns särskilda bestämmelser om överlämnande och utlämning för brott.

Villkor som uppställts vid överlämnande eller utlämning från en annan stat till Sverige skall gälla här. *Lag (2003:1157)*.

Andra avdelningen – Om brotten**3 kap. Om brott mot liv och hälsa**

---

5 §

[1041] Den som tillfogar en annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta eller försätter honom eller henne i vanmakt eller något annat sådant tillstånd, döms för *misshandel* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader. *Lag (1998:393)*.

6 §

[1042] Är brott som avses i 5 § att anse som grovt, döms för *grov misshandel* till fängelse i lägst ett år och sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen var livsfarlig eller om gärningsmannen har tillfogat en svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

Är brottet att anse som synnerligen grovt, döms för *synnerligen grov misshandel* till fängelse i lägst fem och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är synnerligen grovt ska det särskilt beaktas om kroppsskadan är bestående eller om gärningen har orsakat synnerligt lidande eller om gärningsmannen har visat synnerlig hänsynslöshet. *Lag (2017:332)*.

7 §

[1043] Den som av oaktsamhet orsakar annans död, döms för *vållande till annans död* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter.

Är brottet grovt, döms till fängelse i lägst ett och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas

1. om gärningen har innefattat ett medvetet risktagande av allvarligt slag, eller

2. om gärningsmannen, när det krävts särskild uppmärksamhet eller skicklighet, har varit påverkad av alkohol eller något annat medel eller annars gjort sig skyldig till en försummelse av allvarligt slag. *Lag (2010:370)*.

8 §

[1044] Den som av oaktsamhet orsakar annan person sådan kroppsskada eller sjukdom som inte är ringa, döms för *vållande till kroppsskada eller sjukdom* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse i högst fyra år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas

1. om gärningen har innefattat ett medvetet risktagande av allvarligt slag, eller
2. om gärningsmannen, när det krävts särskild uppmärksamhet eller skicklighet, har varit påverkad av alkohol eller något annat medel eller annars gjort sig skyldig till en försummelse av allvarligt slag. *Lag (2001:348)*.

9 §

[1045] Utsätter någon av grov oaktsamhet annan för livsfara eller fara för svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom, döms för *framkallande av fara för annan* till böter eller fängelse i högst två år.

10 §

[1045 A] Om brott, som i 7–9 §§ sägs, har begåtts genom att någon uppsåtligt eller av oaktsamhet åsidosatt vad som i enlighet med arbetsmiljölagen (1977:1160) ålegat honom till förebyggande av ohälsa eller olycksfall, döms för *arbetsmiljöbrott* till straff som i nämnda lagrum sägs. *Lag (1991:679)*.

11 §

[1046] För försök eller förberedelse till mord, dråp, barndråp eller sådan misshandel som inte är ringa, och för stämpling till mord, dråp, grov misshandel eller synnerligen grov misshandel eller underlåtenhet att avslöja eller förhindra sådant brott döms det till ansvar enligt 23 kap. *Lag (2017:332)*.

12 §

[1047] Vållande till kroppsskada eller sjukdom får, om brottet inte är grovt, åtalas av åklagare endast om målsäganden anger brottet till åtal och åtal är påkallat ur allmän synpunkt.

Angivelse från målsäganden krävs dock inte om brottet riktar sig mot någon som inte har fyllt arton år. *Lag (2003:408)*.

4 kap. Om brott mot frihet och frid

---

4 §

[1061] Den som genom misshandel eller annars med våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar annan att göra, tåla eller underlåta något döms för *olaga tvång* till böter eller fängelse i högst två år. Om någon med sådan verkan utövar tvång genom hot att åtala eller ange någon annan för brott eller att lämna menligt meddelande om någon annan, döms också för olaga tvång, om tvånget är otillbörligt.

Om brottet är grovt döms för *grovt olaga tvång* till fängelse i lägst nio månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

1. har innefattat våld av allvarligt slag,
2. har innefattat hot som påtagligt har förstärkts med hjälp av vapen, sprängämne eller vapenattrapp eller genom anspelning på ett våldskapital eller som annars har varit av allvarligt slag, eller
3. annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art. *Lag (2017:332)*.

4 a §

[1061 A] Den som begår brottsliga gärningar enligt 3, 4, 6 eller 12 kap. eller enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud mot en närstående eller tidigare närstående person, döms, om var och en av gärningarna utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet och gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla, för *grov fridskränkning* till fängelse i lägst nio månader och högst sex år.

Har gärningar som anges i första stycket begåtts av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller som han bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden, ska han i stället dömas för *grov kvinnofridskränkning* till samma straff. *Lag (2013:367)*.

4 b §

[1061 B] Den som förföljer en person genom brottsliga gärningar som utgör

1. misshandel enligt 3 kap. 5 § eller försök till sådant brott som inte är ringa,
2. olaga tvång enligt 4 kap. 4 § första stycket,
3. olaga hot enligt 4 kap. 5 § första stycket,
4. hemfridsbrott eller olaga intrång enligt 4 kap. 6 §,
5. kränkande fotografering enligt 4 kap. 6 a §,
6. olovlig identitetsanvändning enligt 4 kap. 6 b §,
7. olaga integritetsintrång enligt 4 kap. 6 c §,
8. ofredande enligt 4 kap. 7 §,
9. sexuellt ofredande enligt 6 kap. 10 §,
10. skadegörelse enligt 12 kap. 1 § eller försök till sådant brott,
11. ringa skadegörelse enligt 12 kap. 2 §, eller
12. överträdelse av kontaktförbud enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud döms, om var och en av gärningarna har utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet, för *olaga förföljelse* till fängelse i högst fyra år. *Lag (2017:1136)*.

4 c §

[1061 C] Den som genom olaga tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet förmår en person att ingå ett äktenskap som är giltigt i den stat där det ingås, i den stat enligt vars lag det ingås eller i en stat i vilken minst en av makarna är medborgare eller har hemvist döms för äktenskapstvång till fängelse i högst fyra år.

Detsamma gäller den som på sätt som anges i första stycket förmår någon att ingå en äktenskapsliknande förbindelse, om den ingås enligt regler som gäller inom en grupp och som

1. innebär att parterna betraktas som makar och anses ha rättigheter eller skyldigheter i förhållande till varandra, och
2. innefattar frågan om upplösning av förbindelsen. *Lag (2014:381)*.

4 d §

[1061 D] Den som genom vilseledande förmår en person att resa till en annan stat än den där han eller hon bor, i syfte att personen genom olaga tvång eller utnyttjande av hans eller hennes utsatta belägenhet ska förmås att ingå ett sådant äktenskap eller en sådan äktenskapsliknande förbindelse som avses i 4 c §, döms för *vilseledande till tvångsäktenskapsresa* till fängelse i högst två år. *Lag (2014:381)*.

5 §

[1062] Om någon lyfter vapen mot någon annan eller annars hotar med brottslig gärning på ett sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig fruktan för egen eller annans säkerhet till person eller egendom, döms för *olaga hot* till böter eller fängelse i högst ett år.

Om brottet är grovt döms för *grovt olaga hot* till fängelse i lägst nio månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas

1. om hotet påtagligt har förstärkts med hjälp av vapen, sprängämne eller vapenattrapp eller genom anspelning på ett våldskapital eller annars har varit av allvarligt slag, eller
2. om gärningen annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art. *Lag (2017:332)*.

6 §

[1063] Den som olovligen intränger eller kvarstannar där annan har sin bostad, vare sig det är rum, hus, gård eller fartyg, dömes för *hemfridsbrott* till böter.

Intränger eller kvarstannar någon eljest obehörigen i kontor, fabrik, annan byggnad eller fartyg, på upplagsplats eller på annat dylikt ställe, dömes för *olaga intrång* till böter.

Är brott som i första eller andra stycket sägs grovt, dömes till fängelse i högst två år.

6 a §

[1063 A] Den som olovligen med tekniskt hjälpmedel i hemlighet tar upp bild av någon som befinner sig inomhus i en bostad eller på en toalett, i ett omklädningsrum eller ett annat liknande utrymme, döms för *kränkande fotografering* till böter eller fängelse i högst två år.

Till ansvar ska det inte dömas om gärningen med hänsyn till syftet och övriga omständigheter är försvarlig.

Första stycket gäller inte den som med tekniskt hjälpmedel tar upp bild av någon som ett led i en myndighets verksamhet. *Lag (2013:366)*.

6 b §

[1063 B] Den som genom att olovligen använda en annan persons identitetsuppgifter utger sig för att vara honom eller henne och därigenom ger upphov till skada eller olägenhet för honom eller henne, döms för *olovlig identitetsanvändning* till böter eller fängelse i högst två år. *Lag (2016:485)*.

6 c §

[1063 C] Den som gör intrång i någon annans privatliv genom att sprida

1. bild på eller annan uppgift om någons sexualliv,
2. bild på eller annan uppgift om någons hälsotillstånd,

3. bild på eller annan uppgift om att någon utsatts för ett brott som innefattar ett angrepp mot person, frihet eller frid,

4. bild på någon som befinner sig i en mycket utsatt situation, eller

5. bild på någons helt eller delvis nakna kropp

döms, om spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör, för olaga integritetsintrång till böter eller fängelse i högst två år.

Det ska inte dömas till ansvar om gärningen med hänsyn till syftet och övriga omständigheter var försvarlig. *Lag (2017:1136)*.

6 d §

[1063 D] Om brott som avses i 6 c § är grovt, döms för *grovt olaga integritetsintrång* till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen med hänsyn till bilden eller uppgiftens innehåll eller sättet för eller omfattningen av spridningen var ägnad att medföra mycket allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör. *Lag (2017:1136)*.

7 §

[1064] Den som fysiskt antastar någon annan eller utsätter någon annan för störande kontakter eller annat hänsynslöst agerande döms, om gärningen är ägnad att kränka den utsattes frid på ett kännbart sätt, för *ofredande* till böter eller fängelse i högst ett år. *Lag (2017:1136)*.

8 §

[1065] Den som olovligen bereder sig tillgång till ett meddelande, som ett post- eller telebefordringsföretag förmedlar som postförsändelse eller i ett elektroniskt kommunikationsnät, döms för *brytande av post- eller telehemlighet* till böter eller fängelse i högst två år. *Lag (2012:280)*.

9 §

[1066] Den som, utan att fall är för handen som i 8 § sägs, olovligen bryter brev eller telegram eller eljest bereder sig tillgång till något som förvaras förseglat eller under lås eller eljest tillslutet, dömes för *intrång i förvar* till böter eller fängelse i högst två år.

9 a §

[1067] Den som i annat fall än som sägs i 8 § olovligen medelst tekniskt hjälpmedel för återgivning av ljud i hemlighet avlyssnar eller upptager tal i enrum, samtal mellan andra eller förhandlingar vid sammanträde eller annan sammankomst, vartill allmänheten icke äger tillträde och som han själv icke deltagit i eller som han obehörigen berett sig tillträde till, dömes för *olovlig avlyssning* till böter eller fängelse i högst två år. *Lag (1975:239)*.

9 b §

[1068] Den som anbringat tekniskt hjälpmedel med uppsåt att bryta telehemlighet på sätt som anges i 8 § eller att utföra brott som anges i 6 a eller 9 a §, döms för förberedelse till sådant brott till böter eller fängelse i högst två år, om han eller hon inte gjort sig skyldig till fullbordat brott. *Lag (2013:366)*.

9 c §

[1068 A] Den som olovligen bereder sig tillgång till en uppgift som är avsedd för automatiserad behandling eller olovligen ändrar, utplånar, blockerar eller i register för in en sådan uppgift döms för *dataintrång* till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som olovligen genom någon annan liknande åtgärd allvarligt stör eller hindrar användningen av en sådan uppgift.

Är brottet grovt, döms för *grovt dataintrång* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har orsakat allvarlig skada eller avsett ett stort antal uppgifter eller annars varit av särskilt farlig art. *Lag (2014:302)*.

10 §

[1069] För försök, förberedelse eller stämpling till människorov, människohandel eller olaga frihetsberövande och för underlåtenhet att avslöja eller förhindra ett sådant brott döms det till ansvar enligt 23 kap. Detsamma gäller för försök, förberedelse eller stämpling till grovt olaga tvång, äktenskapstvång eller grovt olaga hot och för försök eller förberedelse till dataintrång som om det fullbordats inte skulle ha varit att anse som ringa, eller grovt dataintrång. *Lag (2016:508)*.

11 §

[1070] Hemfridsbrott eller olaga intrång som inte är grovt, kränkande fotografering eller förberedelse till sådant brott, olovlig identitetsanvändning, olaga integritetsintrång, ofredande som inte förövats på allmän plats, intrång i förvar, olovlig avlyssning som inte förövats på allmän plats eller förberedelse till sådant brott får åtalas av åklagare endast om målsäganden anger brottet till åtal eller om åtal är påkallat från allmän synpunkt. Detsamma gäller olaga tvång genom hot att åtala eller ange annan för brott eller att om annan lämna menligt meddelande samt försök eller förberedelse till sådant brott. *Lag (2017:1136)*.

5 kap. Om ärekränkning**1 §**

[1081] Den som utpekar någon såsom brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt eller eljest lämnar uppgift som är ägnad att utsätta denne för andras missaktning, döms för *förtal* till böter.

Var han skyldig att uttala sig eller var det eljest med hänsyn till omständigheterna försvarligt att lämna uppgift i saken, och visar han att uppgiften var sann eller att han hade skäligen grund för den, skall ej dömas till ansvar.

2 §

[1082] Om brott som avses i 1 § är grovt döms för *grovt förtal* till böter eller fängelse i högst två år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen med hänsyn till uppgiftens innehåll eller sättet för eller omfattningen av spridningen eller annars var ägnad att medföra allvarlig skada. *Lag (2017:1136)*.

3 §

[1083] Den som smädar annan genom kränkande tillmäle eller beskyllning eller genom annat skymfligt beteende mot honom, dömes, om gärningen ej är belagd med straff enligt 1 eller 2 §, för *förolämpning* till böter.

Är brottet grovt, dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

4 §

[1084] Förtal av avliden skall medföra ansvar enligt 1 eller 2 §, om gärningen är sårande för de efterlevande eller den eljest, med beaktande av den tid som förflutit sedan den avlidne var i livet samt omständigheterna i övrigt, kan anses kränka den frid, som bör tillkomma den avlidne.

5 §

[1085] Brott som avses i 1–3 §§ får inte åtalas av någon annan än målsäganden. Om brottet riktar sig mot någon som är under arton år eller om i annat fall målsäganden anger brottet till åtal, får dock åklagaren väcka åtal om detta anses påkallat från allmän synpunkt och åtalet avser

1. förtal och grovt förtal,
2. förolämpning mot någon i eller för hans eller hennes myndighetsutövning,
3. förolämpning mot någon med anspelning på hans eller hennes ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung eller trosbekännelse, eller
4. förolämpning mot någon med anspelning på hans eller hennes sexuella läggning.

Har förtal riktats mot avliden, får åtal väckas av den avlidnes efterlevande make, bröstarvinge, förälder eller syskon och, om åtal av särskilda skäl anses påkallat från allmän synpunkt, av åklagare.

Innebär brott som avses i 1–3 §§ att någon genom att förgripa sig på en främmande makts statsöverhuvud som vistas i Sverige eller på en främmande makts representant i Sverige har kränkt den främmande makten, får brottet åtalas av åklagare utan hinder av första stycket. Åtal får dock inte ske utan förordnande av regeringen eller den regeringen har bemyndigat till detta. *Lag (2014:222)*.

6 kap. Om sexualbrott

---

9 kap. Om bedrägeri och annan oredlighet

1 §

[1101] Den som medelst vilseledande förmår någon till handling eller underlåtenhet, som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den vilseledde eller någon i vars ställe denne är, dömes för *bedrägeri* till fängelse i högst två år.

För bedrägeri döms också den som genom att lämna oriktig eller ofullständig uppgift, genom att ändra i program eller upptagning eller på annat sätt olovligen påverkar resultatet av en automatisk informationsbehandling eller någon annan liknande automatisk process, så att det innebär vinning för gärningsmannen och skada för någon annan. *Lag (1986:123)*.

2 §

[1102] Är brott som avses i 1 § med hänsyn till skadans omfattning och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, döms för *ringa bedrägeri* till böter eller fängelse i högst sex månader.

För ringa bedrägeri döms också den som utan att göra rätt för sig tillgodogör sig husrum, förtäring, transport, tillträde till föreställning eller annat sådant som tillhandahålls under förutsättning av kontant betalning, oavsett om han eller hon

vilseleder någon eller inte. Det gäller dock inte om gärningen avser värde som inte är ringa och om den i övrigt är sådan som avses i 1 §. *Lag (2017:442)*.

3 §

[1103] Är brott som avses i 1 § att anse som grovt, döms för *grovt bedrägeri* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen har missbrukat allmänt förtroende eller använt urkund eller annat vars brukande är straffbart enligt 14 eller 15 kap. eller vilseledande bokföring eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada. *Lag (2017:442)*.

3 a §

[1103 A] Den som till en vidare krets riktar betalningsuppmaningar i syfte att vilseleda till handling som innebär vinning för gärningsmannen och skada för mottagaren eller någon i vars ställe denne är döms, om förfarandet har avsett betydande värde, för *grovt fordringsbedrägeri* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. *Lag (2017:442)*.

3 b §

[1103 B] Den som, i strid med föreskrifter eller villkor, använder ett bidrag eller utnyttjar en förmån som finansieras över eller på annat sätt påverkar Europeiska unionens eller Europeiska atomenergigemenskapens budgetar för ett annat ändamål än det som bidraget eller förmånen har beviljats för, döms för *subventionsmissbruk* till böter eller fängelse i högst två år. I ringa fall ska inte dömas till ansvar. *Lag (2017:442)*.

4 §

[1104] Den som genom olaga tvång förmår någon till handling eller underlåtenhet som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den tvingade eller någon i vars ställe denne är döms, om inte brottet är att anse som rån eller grovt rån, för *utpressning* till fängelse i högst två år. Om brottet är ringa, döms för *ringa utpressning* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om brottet är grovt döms för *grov utpressning* till fängelse i lägst ett år och sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

1. har innefattat våld av allvarligt slag,
2. har innefattat hot som påtagligt har förstärkts med hjälp av vapen, sprängämne eller vapenattrapp eller genom anspelning på ett våldskapital eller som annars har varit av allvarligt slag, eller
3. annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art. *Lag (2017:443)*.

5 §

[1105] Den som vid avtal eller någon annan rättshandling utnyttjar någons trångmål, oförstånd, lättsinne eller beroendeställning till att bereda sig förmån, som står i uppenbart missförhållande till motprestationen eller för vilken motprestation inte ska lämnas, döms för *ocker* till böter eller fängelse i högst två år.

För ocker döms också den som vid kreditgivning i näringsverksamhet eller i annan verksamhet, som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning, bereder sig

ränta eller annan ekonomisk förmån, som står i uppenbart missförhållande till motprestationen.

Är brottet grovt, döms för *grovt ocker* till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har avsett betydande värde eller varit av särskilt farlig eller hänsynslös art. *Lag (2017:442)*.

6 §

[1106] Den som

1. på ett sätt som är ägnat att försvåra ett återställande tar befattning med något som är frånhänt annan genom brott,
2. bereder sig otillbörlig vinning av annans brottsliga förvärv, eller
3. genom krav, överlåtelse eller på annat liknande sätt hävdar genom brott tillkommen fordran

döms för *häleri* till fängelse i högst två år.

För häleri döms likaledes den som i näringsverksamhet eller såsom led i en verksamhet, som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning, på ett sätt som är ägnat att försvåra ett återställande förvärvar eller mottar något som skäligen kan antas vara frånhänt annan genom brott.

Är brott som avses i första eller andra stycket grovt, döms för grovt häleri till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har avsett betydande värde eller varit av särskilt farlig art. *Lag (2017:442)*.

6 a §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (2014:308).

7 §

[1107] Är brott som avses i 6 § att anse som ringa, döms för *häleriförseelse* till böter eller fängelse i högst sex månader.

För häleriförseelse skall också dömas den som

1. i annat fall än som avses i 6 § andra stycket på ett sätt som är ägnat att försvåra ett återställande förvärvar eller mottar något som skäligen kan antas vara frånhänt annan genom brott,
2. i fall som avses i 6 § första stycket inte insåg men hade skälig anledning att anta att brott förelåg, eller
3. på sätt som anges i 6 § första stycket 1 medverkat vid det brott varigenom egendomen frånhändes annan och inte insåg men hade skälig anledning att anta att brott förövades. *Lag (1991:451)*.

7 a §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (2014:308).

8 §

[1108] Den som, i annat fall än förut i detta kapitel är sagt, förfar oredligt i det han medelst vilseledande förmår någon till handling eller underlåtenhet och därigenom skadar den vilseledde eller någon i vars ställe denne är, döms för *oredligt förfarande* till böter eller fängelse i högst två år. *Lag (1970:414)*.

9 §

[1109] Den som offentliggör eller på annat sätt bland allmänheten sprider vilseledande uppgift för att påverka priset på vara, värdepapper eller någon annan egendom döms för *svindleri* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

För svindleri döms det också om någon, som medverkar vid bildande av aktiebolag eller annat företag eller som på grund av sin ställning bör ha särskild kännedom om ett företag, uppsåtligen eller av grov oaktsamhet offentliggör eller på annat sätt bland allmänheten eller företagets intressenter sprider vilseledande uppgift som är ägnad att påverka bedömningen av företaget i ekonomiskt hänseende och därigenom medföra skada.

Är brott som avses i första eller andra stycket grovt, döms för *grovt svindleri* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har varit av större omfattning, kunnat medföra avsevärd skada eller annars varit av särskilt farlig art. *Lag (1993:207)*.

10 §

[1110] Mottager någon, för användning såsom påtryckningsmedel vid krav, handling som är falsk, upprättad för skens skull eller eljest oriktig eller ock check utan täckning, dömes för *ockerpantning* till böter eller fängelse i högst två år.

11 §

[1111] För försök eller förberedelse till bedrägeri, grovt bedrägeri, utpressning, ringa utpressning, grov utpressning, ocker, grovt ocker eller grovt häleri och för stämpling till grovt bedrägeri, grov utpressning eller grovt häleri döms det till ansvar enligt 23 kap. Bestämmelserna i 23 kap. 3 § ska dock inte gälla i fråga om försök till utpressning, ringa utpressning eller grov utpressning. För förberedelse till grovt fordringsbedrägeri döms också till ansvar enligt 23 kap.

Som för förberedelse till bedrägeri eller grovt bedrägeri döms den som för att bedra försäkringsgivare eller annars med bedrägligt uppsåt skadar sig eller någon annan till person eller egendom. Detsamma ska gälla, om någon med samma uppsåt försöker åstadkomma sådan skada. Har han eller hon innan skadan uppstått frivilligt avstått från att fullfölja gärningen, ska han eller hon inte dömas till ansvar. *Lag (2017:442)*.

12 §

[1112] Det som föreskrivs i 8 kap. 13 § om inskränkning i åklagares åtalsrätt ska gälla även de brott som angetts i detta kapitel, dock inte grovt bedrägeri och grov utpressning.

Bedrägeri eller ringa bedrägeri som består i att någon gjort avtalsstridigt uttag på eget kredit- eller tillgångskonto och ringa bedrägeri som avses i 2 § andra stycket får åtalas av åklagare endast om åtal är motiverat från allmän synpunkt. *Lag (2017:443)*.

10 kap. Om förskingring, annan trolöshet och mutbrott

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande lydelse enligt lag (2012:301).

1 §

[1121] Om någon, som på grund av avtal, allmän eller enskild tjänst eller dylik ställning fått egendom i besittning för annan med skyldighet att utgiva egendomen eller redovisa för denna, genom att tillägna sig egendomen eller annorledes åsidosätter

vad han har att iakttaga för att kunna fullgöra sin skyldighet, dömes, om gärningen innebär vinning för honom och skada för den berättigade, för *förskingring* till fängelse i högst två år.

2 §

[1122] Är brott som avses i 1 § med hänsyn till det förskingrades värde och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, döms för *ringa förskingring* till böter eller fängelse i högst sex månader. *Lag (2017:442)*.

3 §

[1123] Om brott som avses i 1 § är att anse som grovt, döms för *grov förskingring* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen har missbrukat ansvarsfull ställning eller använt urkund eller annat vars brukande är straffbart enligt 14 eller 15 kap. eller vilseledande bokföring eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada. *Lag (2017:442)*.

4 §

[1124] Den som i annat fall än som anges i 1, 2 eller 3 § vidtar åtgärd med egendom, som han eller hon har i besittning men till vilken ägande- eller säkerhetsrätt är förbehållen eller tillförsäkrad eller annars tillkommer någon annan, varigenom egendomen frånhånds den andre eller denne på annat sätt berövas sin rätt, döms för *olovligt förfogande* till böter eller fängelse i högst ett år.

Är brottet grovt, döms för *grovt olovligt förfogande* till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada eller varit av särskilt farlig eller hänsynslös art. *Lag (2017:442)*.

5 §

[1125] Om någon, som på grund av förtroendeställning fått till uppgift att för någon annan sköta en ekonomisk angelägenhet eller självständigt hantera en kvalificerad teknisk uppgift eller övervaka skötseln av en sådan angelägenhet eller uppgift, missbrukar sin förtroendeställning och därigenom skadar huvudmannen, döms han eller hon för *trolöshet mot huvudman* till böter eller fängelse i högst två år. Vad som har sagts nu gäller inte om gärningen är belagd med straff enligt 1–3 §§.

Om brottet är grovt, döms för *grov trolöshet mot huvudman* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om huvudmannen har tillfogats betydande eller synnerligen kännbar skada, om gärningsmannen har använt urkund eller annat vars brukande är straffbart enligt 14 eller 15 kap. eller vilseledande bokföring eller om gärningen annars har varit av särskilt farlig art.

Om någon som har fått till uppgift att sköta en rättslig angelägenhet för någon annan missbrukar sin förtroendeställning till förfång för huvudmannen, döms han eller hon enligt första stycket, även om angelägenheten inte är av ekonomisk eller teknisk art. *Lag (2017:442)*.

5 a §

[1125 A] Den som är arbetstagare eller utövar uppdrag och tar emot, godtar ett löfte om eller begär en otillbörlig förmån för utövningen av anställningen eller uppdraget

döms för *tagande av muta* till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som är deltagare eller funktionär i en tävling som är föremål för allmänt anordnad vadhållning och det är fråga om en otillbörlig förmån för hans eller hennes fullgörande av uppgifter vid tävlingen.

Första stycket gäller även om gärningen har begåtts innan gärningsmannen fått en sådan ställning som avses där eller efter det att den upphört.

För tagande av muta enligt första och andra styckena döms också den som tar emot, godtar ett löfte om eller begär förmånen för någon annan än sig själv. *Lag (2012:301)*.

5 b §

[1125 B] Den som lämnar, utlovar eller erbjuder en otillbörlig förmån i fall som avses i 5 a § döms för *givande av muta* till böter eller fängelse i högst två år. *Lag (2012:301)*.

5 c §

[1125 C] Är brott som avses i 5 a eller 5 b § att anse som grovt, döms för *grovt tagande av muta* eller *grovt givande av muta* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om gärningen innefattat missbruk av eller angrepp på särskilt ansvarsfull ställning, avsett betydande värde eller ingått i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning eller annars varit av särskilt farlig art. *Lag (2012:301)*.

5 d §

[1125 D] För *handel med inflytande* döms till böter eller fängelse i högst två år den som i annat fall än som avses i 5 a eller 5 b §

1. tar emot, godtar ett löfte om eller begär en otillbörlig förmån för att påverka annans beslut eller åtgärd vid myndighetsutövning eller offentlig upphandling, eller
2. lämnar, utlovar eller erbjuder någon en otillbörlig förmån för att han eller hon ska påverka annans beslut eller åtgärd vid myndighetsutövning eller offentlig upphandling. *Lag (2012:301)*.

5 e §

[1125 E] En näringsidkare som tillhandahåller pengar eller andra tillgångar åt någon som företräder näringsidkaren i en viss angelägenhet och därigenom av grov oaktsamhet främjar givande av muta, grovt givande av muta eller handel med inflytande enligt 5 d § 2 i den angelägenheten döms för *vårdslös finansiering av mutbrott* till böter eller fängelse i högst två år. *Lag (2012:301)*.

6 §

[1126] Den som, i annat fall än förut i detta kapitel är sagt, genom missbruk av behörighet att i annans ställe företaga rättshandling skadar denne eller med missbruk av behörighet att göra gällande skuldebrev eller dylik handling kräver vad annan tillkommer, dömes för *behörighetsmissbruk* till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma skall gälla, om någon fordrar betalning jämlikt handling som ej blivit utgiven eller för gäld som redan är gulden eller ock kräver att utfä gods som han redan bekommit eller mot krav åberopar kvitto som icke utgivits.

7 §

[1127] Den som vållar skada eller olägenhet genom att olovligen bruka någon annans sak döms för *olovligt brukande* till böter eller fängelse i högst ett år. Detsamma gäller

den som vållar skada eller olägenhet genom att olovligen bruka en fastighet som han eller hon innehar men som någon annan har nyttjanderätt eller annan rätt till.

Är brottet grovt, döms för *grovt olovligt brukande* till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har varit av särskilt farlig eller hänsynslös art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada. *Lag (2017:442)*.

8 §

[1128] Fullgör man ej vad i lag är föreskrivet om skyldighet att tillkännagiva hittegoods eller annans sak som man av misstag eller tillfällighet fått i besittning, dömes för *fyndförseelse* till böter. Underlåter man att fullgöra sådan skyldighet med uppsåt att tillägna sig godset eller förfar man eljest med godset på sätt i 4 § sägs, skall gälla vad där är stadgat.

9 §

[1129] För försök till förskingring eller trolöshet mot huvudman och för försök, förberedelse eller stämpling till grov förskingring eller grov trolöshet mot huvudman döms det till ansvar enligt 23 kap. För förberedelse till grovt givande av muta döms det också till ansvar enligt 23 kap. *Lag (2016:508)*.

10 §

[1130] Det som föreskrivs i 8 kap. 13 § om inskränkning i åklagares åtalsrätt ska gälla även de brott som angetts i detta kapitel, dock inte grov förskingring och grov trolöshet mot huvudman.

Ringa förskingring, olovligt förfogande eller olovligt brukande beträffande lös egendom som kommit i gärningsmannens besittning genom avtal om hyra av egendomen eller avtal enligt vilket äganderätten ska övergå först sedan betalning skett eller som gärningsmannen annars innehar på grund av kreditköp med förbehåll om återtaganderätt, får åtalas av åklagare endast om åtal av särskilda skäl är motiverat från allmän synpunkt.

Tagande av muta, givande av muta, handel med inflytande och vårdslös finansiering av mutbrott får åtalas av åklagare endast om åtal är motiverat från allmän synpunkt. Att denna inskränkning i vissa fall inte gäller framgår dock av 20 kap. 5 §. *Lag (2017:442)*.

11 kap. Om brott mot borgenärer m.m.

---

14 kap. Om förfalskningsbrott

1 §

[1141] Den som obehörigen, genom att skriva eller på liknande sätt ange en annan persons namn eller på annat sätt, framställer en falsk urkund eller ändrar eller fyller ut en äkta urkund döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *urkunds förfalskning* till fängelse i högst två år.

Med urkund avses

1. en handling som upprättats till bevis eller annars är av betydelse som bevis och som har en utställarangivelse och originalkaraktär,

2. en elektronisk handling som upprättats till bevis eller annars är av betydelse som bevis och som har en utställarangivelse som kan kontrolleras på ett tillförlitligt sätt, och

3. ett märke som ställts ut till bevis om en persons identitet eller om en viss rättighet eller prestation och som har originalkaraktär (bevismärke). *Lag (2013:425)*.

2 §

[1142] Är brott som avses i 1 § att anse som ringa, döms för *förvanskning av urkund* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Vid bedömning av om brottet är ringa ska det särskilt beaktas om urkunden är av mindre vikt eller om gärningen har begåtts för att hjälpa någon till hans eller hennes rätt. *Lag (2013:425)*.

3 §

[1143] Är brott som avses i 1 § att anse som grovt, döms för *grov urkundsförfalskning* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömning av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om förfalskningen avsett en myndighets arkivhandling av vikt eller en urkund som är särskilt betydelsefull i den allmänna omsättningen eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art. *Lag (2013:425)*.

4 §

[1144] Den som utan att vid tillfället ha rätt till det förstör, gör obrukbar eller döljer en urkund döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende och brottet inte är att anse som bokföringsbrott, för *hindrande av urkunds bevisfunktion* till fängelse i högst två år.

Är brottet ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. *Lag (2013:425)*.

5 §

[1145] Den som olovligen anbringar eller annars förfalskar någon annans namnteckning eller signatur på ett alster av konst eller brukskonst eller på annat sådant verk och därigenom ger sken av att den personen angett sig vara upphovsman till verket döms för *signaturförfalskning* till fängelse i högst två år.

Är brottet ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. *Lag (2013:425)*.

6 §

[1146] Den som eftergör eller på annat sätt förfalskar sedel eller mynt som gäller i Sverige eller utomlands eller som har beslutats för utgivning men ännu inte är gällande döms för *penningförfalskning* till fängelse i högst fyra år.

Är brottet ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse i lägst två och högst åtta år. *Lag (2013:425)*.

7 §

[1147] Den som anskaffar, lämnar, tar emot, förvarar, transporterar eller tar annan liknande befattning med falsk sedel eller falskt mynt som avses i 6 §, med uppsåt att

det förfalskade ska prånglas ut, döms för *olovlig befattning med falska pengar* till fängelse i högst två år.

Är brottet ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. *Lag (2016:348)*.

8 §

[1148] Den som eftergör gällande frimärke, beläggningsstämpel eller annat offentligt eller för allmänheten avsett svenskt eller utländskt värdemärke eller offentlig svensk eller utländsk kontrollmärkning på mått, vikt, vara, handling eller annat, eller anbringar falskt sådant märke eller obehörigen anbringar äkta märke eller annars förfalskar sådant märke eller det märkta, döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *märkesförfalskning* till fängelse i högst två år.

Är brottet ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. *Lag (2013:425)*.

9 §

[1149] Den som obehörigen anbringar ett märke eller annat föremål som kan förväxlas med gällande gränsmärke, vattenmärke, fixpunkt eller annat märke för plan- eller höjdmätning eller flyttar, tar bort, skadar eller förstör ett sådant märke döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *förfalskning av fast märke* till fängelse i högst fyra år.

Är brottet ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader. *Lag (2013:425)*.

10 §

[1150] Den som åberopar falsk urkund, bjuder ut eller saluför verk med falsk signatur, prånglar ut falsk sedel eller falskt mynt, använder falskt värde- eller kontrollmärke, åberopar falskt fast märke eller annars brukar något som förfalskats på ett sätt som anges i detta kapitel, döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för brukande av det förfalskade som om han eller hon själv hade gjort förfalskningen. *Lag (2013:425)*.

11 §

[1151] Den som i annat fall än som avses i 10 § bland allmänheten sprider något som lätt kan förväxlas med gällande sedel, mynt eller offentligt värdemärke döms för *olaga spridande av efterbildning* till böter. *Lag (2013:425)*.

12 §

[1152] Om någon har begått en sådan gärning som avses i detta kapitel men frivilligt och innan avsevärd olägenhet uppkommit har avvärjt den fara i bevishänseende som gärningen innebar, får han eller hon dömas till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för gärningen. Var faran ringa och är det inte föreskrivet strängare straff än fängelse i sex månader för gärningen, ska han eller hon inte dömas till ansvar. *Lag (2013:425)*.

13 §

[1153] För försök eller förberedelse till urkundsförfalskning, grov urkundsförfalskning, hindrande av urkunds bevisfunktion, signaturförfalskning, penningförfalskning, märkesförfalskning, förfalskning av fast märke eller brukande

av vad som förfalskats och för underlåtenhet att avslöja eller förhindra penningförfalskning döms det till ansvar enligt 23 kap. Detsamma gäller för försök till olovlig befattning med falska pengar som består i försök till anskaffande eller mottagande av det förfalskade. Skulle brottet, om det fullbordats, ha varit att anse som ringa, ska gärningen dock inte medföra ansvar. *Lag (2016:508)*.

15 kap. Om mened, falskt åtal och annan osann utsaga

1 §

[1161] Om någon under laga ed lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen, dömes för *mened* till fängelse i högst fyra år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse, lägst två och högst åtta år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det skett med uppsåt att oskyldig skulle fällas till ansvar för allvarligt brott eller eljest synnerlig skada tillfogas annan. *Lag (1975:1292)*.

2 §

[1162] Den som vid förhör under sanningsförsäkran i rättegång lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen, dömes för *osann partsutsaga* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

3 §

[1163] Begår någon av grov oaktsamhet gärning som i 1 eller 2 § sägs, dömes för *ovarsam utsaga* till böter eller fängelse i högst sex månader.

4 §

[1164] Prövas utsaga som avses i 1–3 §§ vara utan betydelse för saken, skall ej dömas till ansvar.

Vad nu sagts skall ock gälla, om någon lämnat osann uppgift eller förtigit sanningen angående sådant varom han ägt vägra att yttra sig och omständigheterna innebära skälig ursäkt för honom.

4 a §

[1165] Om någon under straffansvar inför domstol i Danmark, Finland, Island eller Norge lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen, dömes han för *osann utsaga inför nordisk domstol* till påföljd enligt 1 §, om utsagan här i riket skulle ha avgivits under laga ed, och enligt 2 §, när fråga är om utsaga av part i tvistemål. Begås gärningen av grov oaktsamhet, dömes för *ovarsam utsaga inför nordisk domstol* till påföljd enligt 3 §.

Bestämmelserna i 4, 14 och 15 §§ äger motsvarande tillämpning på gärning som avses i första stycket. *Lag (1975:1292)*.

4 b §

[1165 A] Om ett vittne eller en sakkunnig under ed inför Europeiska unionens domstol, inför tribunalen vid denna domstol, inför Europeiska frihandelssammanslutningens domstol, EFTA-domstolen, eller inför Internationella brottmålsdomstolen lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen, döms för *osann utsaga inför en internationell domstol* till påföljd enligt 1 §, om utsagan här i riket skulle ha avgetts under laga ed.

Begås gärning enligt första stycket av grov oaktsamhet, döms för *ovarsam utsaga inför en internationell domstol* till påföljd enligt 3 §. Ansvar enligt detta stycke ska dock inte dömas ut om utsagan avgetts inför Internationella brottmålsdomstolen.

Bestämmelserna i 4, 14 och 15 §§ gäller i tillämpliga delar också gärning som avses i första och andra styckena. *Lag (2009:1281)*.

5 §

[1166] Väcker någon åtal mot oskyldig med uppsåt att denne må bli fälld till ansvar, dömes för *falskt åtal* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om åtalet avsett allvarligt brott eller innefattat missbruk av tjänsteställning.

Den som väcker åtal ehuru han icke har sannolika skäl därtill, dömes för *obefogat åtal* till böter eller fängelse i högst sex månader.

6 §

[1167] Angiver man oskyldig till åtal med uppsåt att denne må bli fälld till ansvar, dömes för *falsk angivelse* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om han icke insåg men hade skäligen anledning antaga, att den angivne var oskyldig, dömes för *obefogad angivelse* till böter eller fängelse i högst sex månader.

7 §

[1168] Den som, i annat fall än som avses i 6 §, hos åklagare, Polismyndigheten eller annan myndighet sanningslöst tillvitar någon annan brottslig gärning, påstår besvärande omständighet eller förnekar friande eller mildrande omständighet, döms, om myndigheten ska ta upp anmälan i sådan sak, för *falsk tillvitelse* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om han eller hon inte insåg men hade skäligen anledning att anta att utsagan var sanningslös, döms för *vårdslös tillvitelse* till böter eller fängelse i högst sex månader. *Lag (2014:615)*.

8 §

[1169] Förvanskar eller undanröjer någon bevis med uppsåt att oskyldig må bli fälld till ansvar eller åberopar någon med sådant uppsåt falskt bevis, dömes för *bevisförvanskning* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, dömes till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

9 §

[1170] Har någon, utan att vara förfallen till ansvar enligt vad förut i detta kapitel är sagt, genom åtgärd, varom där förmäles, framkallat fara för att annan skall bli utan laga skäl dömd eller eljest lida avsevärt förfång, och underlåter han, efter att hava kommit till insikt därom, att till farans avvärjande göra vad skäligen kan begäras, dömes för *underlåtenhet att avvärja rättsfel* till böter eller fängelse i högst sex månader.

10 §

[1171] Den som på annat sätt än muntligen lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen, när uppgiften enligt lag eller annan författning lämnas på heder och samvete eller under annan liknande försäkran, döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *osann försäkran* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse i högst två år.

Den som av grov oaktsamhet begår en sådan gärning som avses i första stycket döms för *vårdslös försäkran* till böter eller fängelse i högst sex månader. *Lag (2013:425)*.

11 §

[1172] Den som i ett intyg eller en annan urkund lämnar osann uppgift om vem han eller hon är eller om annat än egna angelägenheter eller för skens skull upprättat en urkund rörande rättshandling döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *osant intygande* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet med hänsyn till att det innefattar missbruk av tjänsteställning eller annars att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år.

Den som åberopar eller på annat sätt använder en sådan osann urkund som avses i första stycket döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *brukande av osann urkund* till straff som anges i första eller andra stycket. *Lag (2013:425)*.

12 §

[1173] Den som sanningslöst åberopar pass, betyg, identitetshandling eller annan sådan för enskild person utställd urkund såsom gällande för sig eller annan person eller lämnar ut sådan urkund för att missbrukas på det sättet döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *missbruk av urkund* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse i högst två år.

Den som sanningslöst utger en handling för att vara en riktig kopia av en viss urkund döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *missbruk av handling* till straff som anges i första eller andra stycket. *Lag (2013:425)*.

13 §

[1174] Den som förnekar sin underskrift på en urkund eller sin utställarangivelse avseende en urkund, när angivelsen är sådan att den kan likställas med en underskrift, döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *förnekande av underskrift* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse i högst två år. *Lag (2013:425)*.

14 §

[1175] Om någon har begått en sådan gärning som avses i detta kapitel men frivilligt och innan avsevärd olägenhet uppkommit har rättat felet eller på annat sätt avvärjt fara för vidare olägenhet, får han eller hon dömas till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för gärningen. Var faran ringa och är det inte föreskrivet strängare straff än fängelse i sex månader för gärningen, ska han eller hon inte dömas till ansvar. *Lag (2013:425)*.

15 §

[1176] För förberedelse till mened eller stämpling till mened som innebär att någon söker anstifta sådan gärning och för försök till bevisförvanskning döms det till ansvar

enligt vad som föreskrivs i 23 kap. Skulle brottet, om det fullbordats, ha varit att anse som ringa, ska gärningen dock inte medföra ansvar. *Lag (2013:425)*.

16 kap. Om brott mot allmän ordning

---

10 a §

[1180] Den som

1. skildrar barn i pornografisk bild,
2. sprider, överlåter, upplåter, förevisar eller på annat sätt gör en sådan bild av barn tillgänglig för någon annan,
3. förvärvar eller bjuder ut en sådan bild av barn,
4. förmedlar kontakter mellan köpare och säljare av sådana bilder av barn eller vidtar någon annan liknande åtgärd som syftar till att främja handel med sådana bilder, eller
5. innehar en sådan bild av barn eller betraktar en sådan bild som han eller hon berett sig tillgång till

döms för *barnpornografibrott* till fängelse i högst två år.

Är ett brott som avses i första stycket ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Med barn avses en person vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som är under arton år. Är pubertetsutvecklingen fullbordad, ska ansvar för gärning enligt första stycket 2–5 dömas ut bara om det av bilden och omständigheterna kring den framgår att den avbildade personen är under arton år.

Den som i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte av oaktsamhet sprider en sådan bild som avses i första stycket, döms som sägs där eller i andra stycket.

Är brott som avses i första stycket att anse som grovt, döms för *grovt barnpornografibrott* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om det har begåtts yrkesmässigt eller i vinstsyfte, utgjort ett led i brottslig verksamhet som utövats systematiskt eller i större omfattning, avsett en särskilt stor mängd bilder eller avsett bilder där barnen är särskilt unga, utsätts för våld eller tvång eller utnyttjas på annat särskilt hänsynslöst sätt. *Lag (2010:1357)*.

10 b §

---

17 kap. Om brott mot allmän verksamhet m.m.

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande lydelse enligt lag (1977:103).

1 §

[1191] Den som med våld eller hot om våld förgriper sig på en tjänsteman i hans eller hennes myndighetsutövning eller för att tvinga tjänstemannen till eller hindra honom eller henne från en åtgärd i myndighetsutövningen eller för att hämnas för en sådan åtgärd döms för *våld eller hot mot tjänsteman* till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller om någon på detta sätt förgriper sig mot en tjänsteman som tidigare har utövat myndighet för vad han eller hon har gjort eller underlåtit att göra i myndighetsutövningen.

Om brottet är grovt döms för *grovt våld eller hot mot tjänsteman* till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

1. har innefattat våld av allvarligt slag,
2. har innefattat hot som påtagligt har förstärkts med hjälp av vapen, sprängämne eller vapenattrapp eller genom anspelning på ett våldskapital eller som annars har varit av allvarligt slag, eller
3. annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art. *Lag (2016:508)*.

2 §

[1192] Den som, på något annat sätt än som anges i 1 §, otillbörligen utför en gärning som syftar till att tvinga eller hindra en tjänsteman i hans eller hennes myndighetsutövning eller att hämnas för en åtgärd i myndighetsutövningen och som för tjänstemannen medför lidande, skada eller annan olägenhet, eller hotar med en sådan gärning, döms för *förgripelse mot tjänsteman* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om brottet är grovt döms för *grov förgripelse mot tjänsteman* till fängelse i högst fyra år. *Lag (2016:508)*.

3 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (1975:667).

4 §

[1193] Den som, utan att fall är för handen som förut i detta kapitel är sagt, genom att sätta sig till motvärn eller eljest med våld söker hindra någon i hans myndighetsutövning, dömes för *våldsamt motstånd* till böter eller fängelse i högst sex månader. *Lag (1975:667)*.

5 §

[1194] Vad i 1, 2 och 4 §§ stadgas skall ock gälla, om någon på sätt som i nämnda paragrafer sägs förgriper sig mot eller hindrar den, som enligt särskild föreskrift skall åtnjuta samma skydd som är förenat med myndighetsutövning eller som är eller har varit kallad att biträda förrättningsman vid åtgärd som omfattas av sådant skydd. *Lag (1975:667)*.

6 §

[1195] Tjänstemän vid Internationella brottmålsdomstolen ska i sin tjänsteutövning vara skyddade enligt bestämmelserna i 1, 2 och 4 §§ på motsvarande sätt som om det hade varit fråga om svensk myndighetsutövning. För försök eller förberedelse till brott enligt 1 § mot en sådan person tillämpas 16 §. *Lag (2009:1281)*.

7 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (2012:301).

8 §

[1196] Den som vid val till allmän befattning eller vid annan utövning av rösträtt i allmänt ärende söker hindra omröstningen eller förvanska dess utgång eller annars otillbörligen inverka på omröstningen, döms för *otillbörligt verkande vid röstning* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse i högst fyra år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas, om det förövats med våld eller hot om våld eller innefattat missbruk av tjänsteställning.

Den som tar emot, godtar ett löfte om eller begär en otillbörlig förmån för att i allmänt ärende rösta på visst sätt eller inte rösta, döms, om det inte är tagande av muta, för *tagande av otillbörlig förmån vid röstning* till böter eller fängelse i högst sex månader. *Lag (2012:301)*.

9 §

[1197] Söker någon obehörigen skaffa sig kännedom om vad som angående utövning av rösträtt i allmänt ärende skall hållas hemligt, döms för *brott mot rösthemlighet* till böter eller fängelse i högst sex månader.

10 §

[1198] Den som med våld eller hot om våld angriper någon för att han eller hon gjort anmälan, fört talan, avlagt vittnesmål eller annars vid förhör avgett utsaga hos en domstol eller annan myndighet eller för att hindra någon från en sådan åtgärd döms för *övergrepp i rättssak* till fängelse i högst fyra år. Detsamma gäller den som med någon annan gärning, som medför lidande, skada eller olägenhet, eller med hot om en sådan gärning angriper någon för att han eller hon avlagt vittnesmål eller annars avgett utsaga vid förhör hos en myndighet eller för att hindra honom eller henne från att avge en sådan utsaga.

Med domstol eller annan myndighet i första stycket avses även en dömande kammare eller ett annat organ i Internationella brottmålsdomstolen.

Om brottet är grovt döms för *grovt övergrepp i rättssak* till fängelse i lägst två och högst åtta år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas

1. om det har uppkommit eller funnits risk för betydande men för det allmänna eller någon enskild,
2. om gärningen har innefattat våld eller hot av allvarligt slag, eller
3. om gärningen annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Om brottet är ringa döms för *ringa övergrepp i rättssak* till böter eller fängelse i högst sex månader. *Lag (2016:508)*.

11 §

[1199] Om någon döljer den som förövat brott, hjälper honom eller henne att undkomma, undanröjer bevis om brottet eller på annat dylikt sätt motverkar att det uppdagas eller beivras, döms för *skyddande av brottsling* till böter eller fängelse i högst ett år.

För skyddande av brottsling döms också den som undanröjer bevis om brott som är föremål för ett rättsligt förfarande vid Internationella brottmålsdomstolen eller på annat dylikt sätt motverkar att det uppdagas eller beivras.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

Den som inte insåg men hade skälig anledning att anta att den andre var brottslig, döms till böter.

Ansvar ska inte dömas ut om gärningen är att anse som ringa med hänsyn till gärningsmannens förhållande till den brottslige och övriga omständigheter. *Lag (2009:1281)*.

12 §

[1200] Hjälper man den som är intagen på kriminalvårdsanstalt eller som är häktad eller anhållen eller som annars är med laga rätt berövad friheten att komma lös eller främjar man, efter det att han avvikit, hans flykt genom att dölja honom eller genom annan sådan åtgärd, döms för *främjande av flykt* till böter eller fängelse i högst ett år.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

Till ansvar skall inte dömas om gärningen är att anse som ringa med hänsyn till frihetsberövandets art och syfte, gärningsmannens tillvägagångssätt och hans förhållande till den vars flykt han har främjat. *Lag (1993:207)*.

13 §

[1201] Den som olovligen rubbar, skadar eller annars förfogar över egendom som är föremål för utmätning, kvarstad, betalningssäkring, beslag eller annan liknande åtgärd skadar eller borttager myndighets anslag eller försegling eller eljest olovligen öppnar vad myndighet tillslutit eller ock överträder annat dylikt av myndighet meddelat förbud, dömes för *överträdelse av myndighets bud* till böter eller fängelse i högst ett år.

Vägrar någon inträde som förrättningsman äger fordra, dömes för *hindrande av förrättning* till böter. *Lag (1981:827)*.

14 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (1975:667).

15 §

[1202] Giver någon sig obehörigen ut för att utöva myndighet, dömes för *föregivande av allmän ställning* till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma skall gälla, om någon obehörigen bär uniform, märke eller annat tjänstetecken som giver honom sken av att tillhöra försvarsmakten eller annan kår i det allmännas tjänst eller kår, vars verksamhet avser allmän samfärdsel eller allmänhetens förseende med vatten, ljus, värme eller kraft.

Är brottet med hänsyn till att det har medfört betydande men för det allmänna eller för någon enskild eller eljest att anse som grovt, skall dömas till fängelse i högst två år. *Lag (1999:792)*.

16 §

[1203] För försök eller förberedelse till våld eller hot mot tjänsteman, grovt våld eller hot mot tjänstemannen, grov förgripelse mot tjänsteman, övergrepp i rättssak, grovt övergrepp i rättssak eller främjande av flykt döms det till ansvar enligt 23 kap. Detsamma gäller för stämpling till grovt våld eller hot mot tjänsteman, grov förgripelse mot tjänsteman, övergrepp i rättssak eller grovt övergrepp i rättssak. *Lag (2016:508)*.

17 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (2012:301).

18 kap. Om högmålsbrott

---

19 kap. Om brott mot Sveriges säkerhet

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande lydelse enligt lag (2014:383).

1 §

[1221] Den som, med uppsåt att riket eller del därav ska, med våldsamma eller annars lagstridiga medel eller med utländskt bistånd, läggas under främmande makt eller bringas i beroende av sådan makt eller att del av riket på så sätt ska lösryckas, företar en handling som innebär fara för uppsåtets förverkligande, döms för *högförräderi* till fängelse på viss tid, lägst tio och högst arton år, eller på livstid eller, om faran var ringa, till fängelse i lägst fyra och högst tio år.

Om någon, med uppsåt att åtgärd eller beslut av statschefen, regeringen, riksdagen eller högsta domarmakten ska med utländskt bistånd framtvingas eller hindras, företar en handling som innebär fara för detta, döms också för högförräderi. *Lag (2009:396).*

2 §

[1222] Den som med våldsamma medel eller utländskt bistånd framkallar fara för att riket skall invecklas i krig eller andra fientligheter, dömes, om det ej är högförräderi, för *krigsanstiftan* till fängelse, lägst två och högst åtta år.

3 §

[1223] Om den, som fått i uppdrag att för riket förhandla med främmande makt eller annars bevaka rikets angelägenheter hos någon som företräder främmande makts intresse, missbrukar behörighet att företräda riket eller annars sin förtroendeställning och därigenom orsakar riket avsevärt men, döms för *trolöshet vid förhandling med främmande makt* till fängelse på viss tid, lägst två och högst arton år, eller på livstid. *Lag (2009:396).*

4 §

[1224] Svensk medborgare, som utan tillstånd av regeringen eller den regeringen bemyndigat låter bruka sig såsom ombud för främmande makt i diplomatisk angelägenhet som rör riket, så ock envar, som i föregiven egenskap av behörigt ombud inlåter sig i underhandling om sådan angelägenhet med någon som företräder främmande makts intresse, dömes för *egenmäktighet vid förhandling med främmande makt* till fängelse i högst två år eller, om riket var i krig, högst fyra år.

Innebar brottet fara för rikets självbestämmingsrätt eller dess fredliga förhållande till främmande makt, dömes till fängelse, lägst ett och högst sex år, eller, om riket var i krig, till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst tio år, eller på livstid. *Lag (1976:509).*

5 §

[1225] Den som, för att gå främmande makt tillhanda, obehörigen anskaffar, befordrar, lämnar eller röjer uppgift om försvarsverk, vapen, förråd, import, export, tillverkningsätt, underhandlingar, beslut eller något förhållande i övrigt vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för Sveriges säkerhet döms, vare sig uppgiften är riktig eller inte, för *spioneri* till fängelse i högst sex år.

Detsamma ska gälla, om någon i samma syfte obehörigen framställer eller tar befattning med skrift, teckning eller annat föremål som innefattar sådan uppgift. *Lag (2014:383).*

6 §

[1226] Är brott som avses i 5 § att anse som grovt, döms för *grovt spioneri* till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst arton år, eller på livstid.

Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om gärningen var av synnerligen farlig beskaffenhet med hänsyn till pågående krig eller rörde förhållande av stor betydelse eller om den brottslige röjde vad som på grund av allmän eller enskild tjänst betrots honom eller henne. *Lag (2009:396)*.

7 §

[1227] Den som, utan syfte att gå främmande makt tillhanda, begår gärning som avses i 5 § döms, om uppgiften rör något förhållande av hemlig natur, för *obehörig befattnings med hemlig uppgift* till böter eller fängelse i högst två år. *Lag (2014:383)*.

8 §

[1228] Är brott som i 7 § sägs att anse som grovt, skall för *grov obehörig befattnings med hemlig uppgift* dömas till fängelse i högst fyra år.

Vid bedömning huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningen innefattade tillhandagående av främmande makt eller var av synnerligen farlig beskaffenhet med hänsyn till pågående krig eller rörde förhållande av stor betydelse eller om den brottslige röjde vad som på grund av allmän eller enskild tjänst betrots honom. *Lag (1976:509)*.

9 §

[1229] Den som av grov oaktsamhet befordrar, lämnar eller röjer sådan uppgift som avses i 7 § döms för *vårdslöshet med hemlig uppgift* till böter eller fängelse i högst ett år eller, om Sverige var i krig, till böter eller fängelse i högst två år. *Lag (2014:383)*.

10 §

[1230] Den som, för att gå främmande makt tillhanda, hemligen eller med användande av svikliga medel antingen bedriver verksamhet vars syfte är anskaffande av uppgifter om förhållanden vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för Sveriges säkerhet eller medverkar till sådan verksamhet mer än tillfälligt, döms för *olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige* till fängelse i högst två år.

Är brottet grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. *Lag (2014:383)*.

10 a §

[1230 A] Den som, för att gå främmande makt tillhanda, här i landet antingen bedriver verksamhet vars syfte är anskaffande av uppgifter om förhållanden vars uppenbarande för den främmande makten kan medföra men för annan främmande makts säkerhet eller medverkar till sådan verksamhet mer än tillfälligt, döms för *olovlig underrättelseverksamhet mot främmande makt* till böter eller fängelse i högst ett år.

Är brottet grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. *Lag (2014:383)*.

10 b §

[1230 B] Den som, med uppsåt att gå främmande makt tillhanda, här i landet hemligen eller med användande av svikliga eller otillbörliga medel antingen bedriver verksamhet vars syfte är anskaffande av uppgifter om någon annans personliga

förhållanden eller medverkar till sådan verksamhet mer än tillfälligt, döms för *olovlig underrättelseverksamhet mot person* till fängelse i högst ett år.

Är brottet grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. *Lag (2014:383)*.

11 §

[1231] Om gärning som avses i 3 eller 4 kap. innebär, att någon genom förgripelse å främmande makts statsöverhuvud eller representant här i riket kränker den främmande makten, må dömas till fängelse i högst två år, om å brottet eljest kan följa fängelse i högst sex månader, och i högst fyra år, om å brottet eljest kan följa fängelse i mer än sex månader men högst två år. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, om främmande makt kränkes genom att någon gör intrång i lokal som innehaves av dess representation eller gör skada därå eller å egendom som där finnes. *Lag (1970:225)*.

12 §

[1232] Om någon utan regeringens tillstånd här i riket värvar folk till främmande krigstjänst eller därmed jämförlig tjänst eller förmår folk att olovligen begiva sig ur riket för att taga sådan tjänst, dömes för *olovlig värvning* till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om riket var i krig, till fängelse i högst två år. *Lag (1974:565)*.

13 §

[1233] Den som av främmande makt eller från utlandet av någon som handlar för att gå främmande makt tillhanda tar emot pengar eller annan egendom för att genom utgivande eller spridande av skrifter eller på annat sätt påverka den allmänna meningen i en fråga som gäller någon av grunderna för rikets statsskick eller i någon angelägenhet som har betydelse för rikets säkerhet och som det ankommer på riksdagen eller regeringen att besluta om, döms för *tagande av utländskt understöd* till fängelse i högst två år. *Lag (1981:1165)*.

14 §

[1234] För försök, förberedelse eller stämpling till högförräderi, trolöshet vid förhandling med främmande makt, spioneri, grovt spioneri, grov obehörig befattning med hemlig uppgift, olovlig underrättelseverksamhet mot främmande makt eller olovlig underrättelseverksamhet mot person döms det till ansvar enligt 23 kap. Detsamma gäller för försök eller förberedelse till obehörig befattning med hemlig uppgift. Som stämpling till högförräderi ska även anses att träda i förbindelse med främmande makt för att förbereda, möjliggöra eller underlätta att sådant brott kan begås.

Den som underlåter att avslöja eller förhindra högförräderi, trolöshet vid förhandling med främmande makt, spioneri, grovt spioneri eller grov obehörig befattning med hemlig uppgift döms till ansvar enligt 23 kap. Detsamma gäller även om han eller hon inte insett men borde ha insett att brottet var förestående eller pågick. *Lag (2016:508)*.

15 §

[1235] Om någon, som med hänsyn till vad honom är veterligt, på grund av meddelad varning eller eljest bort inse att högförräderi, trolöshet vid förhandling med främmande makt, spioneri, grovt spioneri eller grov obehörig befattning med hemlig uppgift är å färde, medverkar till gärningen, dömes till ansvar såsom för medhjälp därtill; dock må ej dömas till svårare straff än fängelse i två år. *Lag (1976:509)*.

16 §

[1236] Olovlig underrättelseverksamhet mot främmande makt, tagande av utländskt understöd eller olovlig värvning eller försök, förberedelse eller stämpling till olovlig underrättelseverksamhet mot främmande makt får inte utan regeringens förordnande åtalas av åklagare.

Gärning som avses i 3 eller 4 kap. och innebär sådan kränkning av främmande makt som anges i 11 § får inte heller åtalas av åklagare utan förordnande av regeringen eller den regeringen bemyndigat därtill. Detsamma gäller försök, förberedelse, stämpling eller underlåtenhet att avslöja sådan gärning. *Lag (2014:383)*.

20 kap. Om tjänstefel m.m.

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande lydelse enligt lag (1989:608).

1 §

[1251] Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet vid myndighetsutövning genom handling eller underlåtenhet åsidosätter vad som gäller för uppgiften skall dömas för *tjänstefel* till böter eller fängelse i högst två år. Om gärningen med hänsyn till gärningsmannens befogenheter eller uppgiftens samband med myndighetsutövningen i övrigt eller till andra omständigheter är att anse som ringa, skall inte dömas till ansvar.

Om ett brott som avses i första stycket har begåtts uppsåtligen och är att anse som grovt, skall dömas för *grovt tjänstefel* till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om gärningsmannen allvarligt har missbrukat sin ställning eller om gärningen för någon enskild eller det allmänna har medfört allvarligt förfång eller otillbörlig förmån som är betydande.

Den som är ledamot av en beslutande statlig eller kommunal församling är inte underkastad ansvar enligt första eller andra stycket för någon åtgärd som han vidtar i denna egenskap.

Vad som sägs i första och andra styckena skall inte heller tillämpas, om gärningen är belagd med straff enligt någon annan bestämmelse. *Lag (1989:608)*.

2 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (2012:301).

3 §

[1253] Röjer någon uppgift, som han är pliktig att hemlighålla enligt lag eller annan författning eller enligt förordnande eller förbehåll som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, eller utnyttjar han olovligen sådan hemlighet, dömes, om ej gärningen eljest är särskilt belagd med straff, för *brott mot tystnadsplikt* till böter eller fängelse i högst ett år.

Den som av oaktsamhet begår gärning som avses i första stycket, dömes till böter. I ringa fall skall dock ej dömas till ansvar. *Lag (1980:102)*.

4 §

[1254] Den som har valts till sådant uppdrag hos staten eller hos en kommun med vilket följer myndighetsutövning får av rätten skiljas från uppdraget, om han har begått brott för vilket är stadgat fängelse i två år eller däröver och han genom brottet har visat sig uppenbarligen olämplig att inneha uppdraget.

Med uppdrag hos staten eller hos kommun likställs uppdrag hos styrelse, verk, nämnd, kommitté eller annan sådan myndighet som hör till staten eller till kommun, landsting eller kommunalförbund. *Lag (2012:625)*.

5 §

[1255] Utan hinder av vad som annars är föreskrivet får åklagare åtala brott varigenom följande personer har åsidosatt vad som åligger dem i utövningen av anställningen eller uppdraget:

1. arbetstagare hos staten eller en kommun,
2. ledamot av styrelse, verk, nämnd, kommitté eller annan sådan myndighet som hör till staten eller till kommun, landsting eller kommunalförbund,
3. den som utövar uppdrag som är reglerat i författning,
4. den som omfattas av lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m. eller som annars fullgör lagstadgad tjänsteplikt,
5. den som utan att inneha anställning eller uppdrag som avses i 1–4 utövar myndighet.

Utan hinder av bestämmelserna i första stycket ska dock gälla

1. vad som i denna balk föreskrivs om att åtal inte får ske utan förordnande av regeringen eller den regeringen har bemyndigat och
2. vad som i annan lag eller författning är föreskrivet om åtal för gärning, för vilken straff är föreskrivet endast om den förövas av innehavare av anställning eller uppdrag som avses i första stycket.

Om det inte finns särskilda bestämmelser för ett visst fall, får åklagare åtala brott mot sådan tystnadsplikt som gäller till förmån för enskild målsägande endast om denne anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Om åtal för brott som i utövningen av anställningen eller uppdraget begåtts av riksdagsledamot, statsråd, justitieråd eller innehavare av anställning eller uppdrag hos riksdagen eller dess organ gäller särskilda bestämmelser. *Lag (2012:301)*.

6–15 §§

Paragraferna har upphört att gälla enligt lag (1975:667).

21 kap. Om brott av krigsmän

---

23 kap. Om försök, förberedelse, stämpling och medverkan till brott

1 §

[1271] Har någon påbörjat utförandet av visst brott utan att detta kommit till fullbordan, skall han i de fall särskilt stadgande givits därom dömas för försök till brottet, såframt fara förelegat att handlingen skulle leda till brottets fullbordan eller sådan fara endast på grund av tillfälliga omständigheter varit utesluten.

Straff för försök bestämmes högst till vad som gäller för fullbordat brott och må ej sättas under fängelse, om lägsta straff för det fullbordade brottet är fängelse i två år eller däröver.

2 §

[1272] Den som, med uppsåt att utföra eller främja brott,

1. tar emot eller lämnar pengar eller annat som betalning för ett brott eller för att täcka kostnader för utförande av ett brott, eller

2. skaffar, tillverkar, lämnar, tar emot, förvarar, transporterar, sammanställer eller tar annan liknande befattning med något som är särskilt ägnat att användas som hjälpmedel vid ett brott,

ska i de fall det särskilt anges dömas för förberedelse till brottet, om han eller hon inte har gjort sig skyldig till fullbordat brott eller försök.

I de fall det särskilt anges döms för stämpling till brott. Med stämpling förstås att någon i samråd med någon annan beslutar gärningen eller att någon söker anstifta någon annan eller åtar eller erbjuder sig att utföra den.

Straffet för förberedelse eller stämpling ska bestämmas under den högsta och får sättas under den lägsta gräns som gäller för fullbordat brott. Högre straff än fängelse i två år får bestämmas endast om fängelse i sex år eller mer kan följa på det fullbordade brottet.

Om faran för att brottet skulle fullbordas var ringa eller om gärningen med hänsyn till andra omständigheter är mindre allvarlig, ska det inte dömas till ansvar. *Lag (2016:508)*.

3 §

[1273] Ansvar för försök, förberedelse eller stämpling till brott skall ej ådömas den som frivilligt, genom att avbryta gärningens utförande eller annorledes, föranlett att brottet ej fullbordats. Ändå att brottet fullbordats må den som tagit olovlig befattning med hjälpmedel ej på den grund dömas till ansvar, om han frivilligt förebyggt den brottsliga användningen av hjälpmedlet.

4 §

[1274] Ansvar som i denna balk är föreskrivet för viss gärning skall ådömas inte bara den som utfört gärningen utan även annan som främjat denna med råd eller dåd. Detsamma skall gälla beträffande i annan lag eller författning straffbelagd gärning, för vilken fängelse är föreskrivet.

Den som inte är att anse som gärningsman döms, om han har förmått annan till utförandet, för anstiftan av brottet och annars för medhjälp till det.

Varje medverkande bedöms efter det uppsåt eller den oaktsamhet som ligger honom till last. Ansvar som är föreskrivet för gärning av syssloman, gäldenär eller annan i särskild ställning skall ådömas även den som tillsammans med honom medverkat till gärningen.

Vad som sägs i denna paragraf skall inte gälla, om något annat följer av vad för särskilda fall är föreskrivet. *Lag (1994:458)*.

5 §

[1275] Har någon förmåtts att medverka till brott genom tvång, svek eller missbruk av hans ungdom, oförstånd eller beroende ställning eller ock medverkat allenast i mindre mån, må straffet för honom sättas under vad för brottet eljest är stadgat; i ringa fall skall ej dömas till ansvar. Detsamma skall gälla, då fråga är att ansvar som är stadgat för någon i särskild ställning skall ådömas annan medverkande.

6 §

[1276] Den som underlåter att i tid anmäla eller annars avslöja ett förestående eller pågående brott ska, i de fall det är särskilt föreskrivet, dömas för underlåtenhet att avslöja brottet enligt vad som är föreskrivet för den som medverkat endast i mindre mån till sådant brott. Högre straff än fängelse i två år får dock inte dömas ut. I de fall

det är särskilt föreskrivet ska för underlåtenhet att avslöja brott även den dömas som inte haft uppsåt till men borde ha insett att brottet var förestående eller pågick.

Den som har ett bestämmande inflytande i en sammanslutning och underlåter att förhindra ett brott inom ramen för sammanslutningen ska, i de fall det är särskilt föreskrivet, dömas för underlåtenhet att förhindra brottet enligt första stycket.

För underlåtenhet att förhindra brott döms också en förälder eller annan uppfostrare eller förmyndare som underlåter att hindra den som står under hans eller hennes vård eller lydnad från att begå brott.

Ansvar för underlåtenhet att avslöja eller förhindra brott förutsätter att

1. gärningen har fortskridit så långt att den är straffbar, och
2. brottet kan avslöjas eller förhindras utan fara för den handlande eller för någon annan och, i fall som avses i tredje stycket, att brottet kan förhindras utan anmälan till myndighet. *Lag (2016:508)*.

7 §

[1277] Ansvar som i denna balk är stadgat för det fall att någon genom brott bereder sig vinning eller tillägnar sig något skall jämväl ådömas, då någon avsiktligt bereder annan vinning eller tillägnar annan något.

24 kap. Om allmänna grunder för ansvarsfrihet

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande lydelse enligt lag (1994:458).

1 §

[1291] En gärning som någon begår i nödvärn utgör brott endast om den med hänsyn till angreppets beskaffenhet, det angripnas betydelse och omständigheterna i övrigt är uppenbart oförsvarlig.

Rätt till nödvärn föreligger mot

1. ett påbörjat eller överhängande brottsligt angrepp på person eller egendom,
2. den som med våld eller hot om våld eller på annat sätt hindrar att egendom återtas på bar gärning,
3. den som olovligen trängt in i eller försöker tränga in i rum, hus, gård eller fartyg, eller
4. den som vägrar att lämna en bostad efter tillsägelse. *Lag (1994:458)*.

[1291:1] Förordning (1996:31) om statliga myndigheters skjutvapen m.m.**Inledande bestämmelser****1 §**

Denna förordning innehåller bestämmelser om skjutvapen och viss annan farlig materiel som finns hos myndigheter under regeringen.

Bestämmelserna syftar till att begränsa förluster av materielen, att motverka att den kommer till användning vid brott samt att förebygga annat missbruk och olyckshändelser.

2 §

Förordningen gäller för handeldvapen, såsom pistoler, revolverar, gevär, automatkarbiner, kulsprutepistoler och kulsprutor, samt därmed jämförliga skjutvapen och granatgevär.

Förordningen gäller inte skjutvapen som har tillverkats före år 1890 och som inte är avsedda för gaståta enhetspatroner.

3 §

Bestämmelserna i 5 § första stycket samt 7, 8, 10, 11 och 14–16 §§ gäller, om inte annat är föreskrivet, även

1. ammunition,
2. ammunitionseffekter,
3. handgranater,
4. truppminor,
5. spräng och tändmedel, samt
6. pansarskott.

4 §

Bestämmelserna i förordningen skall inte tillämpas under höjd beredskap.

Myndigheternas hantering av skjutvapen*Allmänt***5 §**

En myndighet som har skjutvapen skall hantera dem på ett sätt som är betryggande från säkerhetssynpunkt.

Myndigheten skall hålla god ordning på skjutvapnen och föra en förteckning över myndighetens samtliga skjutvapen. Av förteckningen skall framgå för vilket ändamål ett vapen disponeras och vid vilken organisatorisk enhet vapnet finns eller vem som har tilldelats det.

Förteckning behöver inte föras över skjutvapen som en myndighet endast har tillfälligt som ett led i en anskaffning av vapen för någon annans räkning.

6 §

Myndigheten skall årligen inventera de skjutvapen som myndigheten har.

För Försvarsmakten gäller kravet på årlig inventering endast sådana skjutvapen som är under användning. I fråga om förrådsställda vapen och andra vapen som inte nyttjas får inventering göras med det längre tids mellanrum som Försvarsmakten själv bestämmer. Om det finns särskilda skäl, får Försvarsmakten avstå från inventering av äldre vapen som inte nyttjas.

7 §

Om ett skjutvapen har förlorats, ska myndigheten noga utreda förlusten. Myndigheten ska anmäla saken till Polismyndigheten om det inte är uppenbart att en anmälan är onödig. *Förordning (2014:1219).*

8 §

Myndigheten skall se till att endast den tilldelas ett skjutvapen som

1. behöver skjutvapnet i sin tjänst,
2. har tillräckliga kunskaper om hur vapnet skall handhas,
3. har tillräckliga kunskaper om säkerhetsskyddet kring hanteringen av skjutvapen, och

4. bedöms pålitlig från säkerhetssynpunkt.

Myndigheten skall, om det inte är obehövt, upplysa den som skall tilldelas ett skjutvapen om att en prövning görs av dennes pålitlighet från säkerhetssynpunkt.

Behörighetsbevis

9 §

I samband med att myndigheten tilldelar någon som inte utgör totalförsvarspliktig personal ett skjutvapen skall myndigheten utfärda bevis om mottagarens behörighet att ha skjutvapen i tjänsten (behörighetsbevis).

Behörighetsbevis behöver inte utfärdas för en polisman eller en yrkesofficer. Behörighetsbevis behöver inte heller utfärdas för en reservofficer när denne fullgör tjänstgöring vid Försvarsmakten. *Förordning (2001:1267)*.

Återkallelse av skjutvapen och behörighetsbevis

10 §

Om den som har tilldelats ett skjutvapen brister i fråga om handhavandet av vapnet eller på något annat sätt visar att kravet på pålitlighet inte längre kan anses uppfyllt, skall myndigheten ta tillbaka det tilldelade skjutvapnet. Om behörighetsbevis har utfärdats, skall även det återkallas.

Förvaring av skjutvapen

11 §

Skjutvapen skall förvaras på ett sådant sätt att det inte finns risk för att någon obehörig kommer åt skjutvapnet eller att det på annat sätt går förlorat. Vapnen skall i all den utsträckning det är möjligt förvaras i utrymmen som myndigheten disponerar.

12 §

Om ett skjutvapen förvaras i bostaden, skall det förvaras i säkerhetsskåp eller i något annat lika säkert förvaringsutrymme eller under säkert lås eller på annat lika betryggande sätt.

Sker inte förvaringen i säkerhetsskåp eller i något annat lika säkert förvaringsutrymme, skall en vapendel tas bort från vapnet så att det inte kan användas. En sådan isärtagning av vapnet behöver dock bara göras om det kan ske utan avsevärd svårighet. Vapnet och vapendelen skall förvaras var för sig under säkert lås eller på annat lika betryggande sätt.

Ett helautomatiskt skjutvapen som förvaras i bostaden skall alltid förvaras isärtaget. Vapnet och vapendelen skall förvaras var för sig. Används säkerhetsskåp eller något annat lika säkert förvaringsutrymme, skall vapnets huvuddel förvaras där.

13 §

Om även ammunition till skjutvapnet förvaras i bostaden och förvaringen av vapen och ammunition inte sker i säkerhetsskåp eller i något annat lika säkert förvaringsutrymme, får ammunitionen inte förvaras på samma ställe som skjutvapnet eller någon vapendel.

14 §

Innan ett skjutvapen mer stadigvarande förvaras i en bostad, skall myndigheten ha godkänt bostaden som förvaringsplats.

Transport av skjutvapen

15 §

Myndigheten skall vid transporter av skjutvapen vidta de åtgärder och iaktta den försiktighet som fordras för att förebygga eller hindra att vapnen blir åtkomliga för obehöriga eller på annat sätt går förlorade eller orsakar skada.

16 §

Försvarsmakten och Försvarets materielverk skall vid transporter av större mängder skjutvapen upprätta en särskild transportplan och därvid pröva om det behövs särskilda arrangemang, såsom eskortstöd, för att trygga säkerheten vid transporten.

Försäljning av skjutvapen

Anm. Rubriken är införd enligt förordning (1996:1477).

16 a §

Skjutvapen som inte längre behövs för statens verksamhet eller som har blivit obrukbara får inte säljas inom Sverige. Undantag får dock göras för försäljning av ett litet antal vapen till museer och samlare. *Förordning (1996:1477).*

Information till Polismyndigheten

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande lydelse enligt förordning (2014:1219).

17 §

Försvarsmakten ska informera Polismyndigheten om sådana militära skjutvapen som har tilldelats hemvärnspersonal och som förvaras i bostäder. Informationen ska avse vapentyp samt namn och adress på den person som har vapnet. *Förordning (2014:1219).*

Bemyndigande att meddela föreskrifter**18 §**

Försvarsmakten får meddela de närmare föreskrifter som behövs för tillämpningen av denna förordning för Försvarets materielverk, Totalförsvarets forskningsinstitut, Statens försvarshistoriska museer och Statens maritima museer.

Polismyndigheten får meddela sådana föreskrifter som anges i första stycket för andra statliga myndigheter än de som anges där. Föreskrifter som rör Säkerhetspolisen ska meddelas i samråd med myndigheten. Innan Polismyndigheten meddelar föreskrifter som rör andra myndigheter ska den höra dessa. I fråga om beredskapsvapen ska Polismyndigheten också höra Försvarsmakten. *Förordning (2014:1219).*

[1291:2] Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 2005:9) om Polisens och andra statliga myndigheters förvaring och transport av skjutvapen och ammunition

1 kap. Författningsbestämmelser och tillämpningsområde m.m.

1 §

I förordningen (1996:31) om statliga myndigheters skjutvapen m.m. [1291:1] finns bestämmelser om skjutvapen och viss annan farlig materiel som finns hos myndigheter under regeringen.

Vad som förstås med skjutvapen samt vissa föremål som i lagen jämföras med skjutvapen framgår av 1 kap. 1–3 §§ vapenlagen (1996:67) (Import- och exportföreskrifter/Vapen och explosiva varor [7301–7303]).

Vad som förstås med ammunition framgår av 1 kap. 5 § vapenlagen (Import- och exportföreskrifter/Vapen och explosiva varor [7305]).

I fråga om förvaring av ammunition som utgör explosiva varor finns bestämmelser även i lagen (1988:868) (Import- och exportföreskrifter/Vapen och explosiva varor [7501] o.f.) och förordningen (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor (Import- och exportföreskrifter/Vapen och explosiva varor [7531] o.f.).

Bestämmelser om medförande och förvaring av skjutvapen i luftfartyg finns i luftfartsförordningen (1986:171) (Särskilda trafikförfattningar m.m./Luftfartsbestämmelser [3851] o.f.) och i Luftfartsverkets bestämmelser för den civila luftfarten.

2 §

De regler om standarder och normer för förvaringsutrymmen och larm som anges i dessa föreskrifter avser den lägsta tillåtna nivån för inbrottsskydd. Även andra standarder eller normer än de till vilka det hänvisas skall accepteras, om de når upp till den lägsta tillåtna nivån.

3 §

Dessa föreskrifter gäller även Ekobrottsmyndigheten, Statens kriminaltekniska laboratorium, Kustbevakningen, Tullverket och Skatteverket.

Finns skjutvapen och ammunition hos andra statliga myndigheter som avses i 18 § andra stycket förordningen (1996:31) om statliga myndigheters skjutvapen m.m. [1291:1] gäller dessa föreskrifter även för dem.

Vid myndigheter som avses i första och andra styckena skall vad som i dessa föreskrifter sägs om polismyndighet, polis och polispersonal äga motsvarande tillämpning.

Samråd

Allmänna råd

Vid tveksamhet om en planerad vapenförvaring skall anses uppfylla kraven enligt denna författning kan polismyndigheten samråda med Säkerhetspolisen i saken.

4 §

Vad som anges i denna författning gäller inte skjutvapen som under tjänsteutövning står under ständig uppsikt.

Allmänna råd

Ett skjutvapen bör anses stå under uppsikt endast om den som har tilldelats det eller någon annan ansvarig befattningshavare har kontroll över vapnet och kan uppmärksamma och vidta åtgärder vid tillgrepp eller försök därtill.

2 kap. Förvaringsutrymmen

Definitioner m.m.

1 §

Med *valv* eller *värdeskåp* förstås ett förvaringsutrymme, vars inbrottsskyddande förmåga uppfyller kraven i SS EN 1143-1 utgåva 1, Grade 3 och, med undantag för ett valv som är gjutet på plats, är certifiering av ackrediterat certifieringsorgan.

Valv eller värdeskåp skall vara försett med ett lås för säkerhetsskåp enligt Svensk Standard SS 3492¹.

Andra stycket gäller även när förvaringen sker i ett lika säkert förvaringsutrymme enligt 2 § andra stycket.

¹ Svensk Standard SS och Svensk och Europeisk Standard SS EN utges av Standardiseringen i Sverige, SIS och tillhandahålls av SIS Förlag AB.

2 §

Med *säkerhetsskåp* förstås ett förvaringsutrymme som uppfyller lägst Svensk Standard SS 3492 säkerhetsskåp eller motsvarande krav och är certifierat av ackrediterat certifieringsorgan.

Med lika *säkert förvaringsutrymme* skall förstås ett utrymme som uppfyller följande minimikrav.

- 1 Omslutande delar skall bestå av stålplåt som är minst 4 mm tjock,
- 2 fogarna skall ha minst samma motståndsförmåga mot inbrott som övriga omslutande delar,
- 3 regelverket skall ha kolvar i minst tre riktningar och vara av s.k. avlastad typ, vilket innebär att låsets spärrelement inte får belastas när regelverkets kolvar belastas i öppningsriktningen,
- 4 låsmekanismen skall vara borrhyskyddad,
- 5 en separat mekanism skall finnas som aktiveras vid inslagning eller sprängning mot låset, varvid mekanismen skall spärra regelverket i låst läge och
- 6 regelverkets och bakkantsbeslagens ingrepp får inte vara mindre än 20 mm.

3 §

Ett fristående förvaringsutrymme som avses i 1 eller 2 § och som utan vapen har en vikt som understiger 150 kg skall vara förankrat i byggnadsstommen. Som ett alternativ till förankring kan utrymmet förses med tyngder så att vikten 150 kg uppnås.

4 §

Med ett *ackrediterat certifieringsorgan* avses ett certifieringsorgan som är ackrediterat för uppgiften av SWEDAC enligt lagen (1992:1119) om teknisk kontroll.

Certifiering kan utföras även av ett certifieringsorgan i något annat land inom EES, som

- 1 är ackrediterat för uppgiften mot standarden SS EN 45 011 av ett ackrediteringsorgan som uppfyller och tillämpar kraven i standarden SS EN 45 010, eller
- 2 på annat sätt erbjuder likvärdiga garantier i fråga om teknisk och yrkesmässig kompetens samt garantier för oberoende.

5 §

För att verifiera kraven enligt 1 § första stycket och 2 § första stycket skall provning utföras av ett provningsorgan som är ackrediterat för uppgiften av SWEDAC enligt lagen (1992:1119) om teknisk kontroll. Provningsorganet skall omfatta de metoder som anges i SS EN 1143-1 respektive SS 3492.

Provning kan även utföras av ett organ som

- 1 är ackrediterat för uppgiften mot standarden ISO/IEC 17 025 och omfattar de metoder som anges i SS EN 1143-1 respektive SS 3492 av ett ackrediteringsorgan som uppfyller och tillämpar kraven i SS EN 45 003, eller
- 2 på annat sätt erbjuder likvärdiga garantier i fråga om teknisk och yrkesmässig kompetens samt garantier för oberoende.

3 kap. Vapenkategorier

Definitioner

1 §

Med *särskilt farliga vapen* avses i dessa föreskrifter tillståndspliktiga enhandsvapen och skjutvapen med helautomatisk funktion.

2 §

Med *övriga skjutvapen* avses i dessa föreskrifter bl.a. tillståndspliktiga

- 1 kulgevär som inte avses i 1 §,
- 2 hagelgevär,
- 3 äldre militära hel- eller halvautomatiska vapen, till vilka ammunition inte eller endast med svårighet kan anskaffas,
- 4 mynningsladdade eller bakladdade vapen som inte laddas med patroner,
- 5 kolsyre-, luft-, eller fjädervapen,
- 6 harpunvapen och
- 7 vapen och anordningar som avses i 1 kap. 3 § vapenlagen (1996:67) (Import- och exportföreskrifter/Vapen och explosiva varor [7303]).

4 kap. Förvaring av skjutvapen och ammunition**Allmänt****1 §**

Bestämmelser om förvaring av skjutvapen och ammunition finns i 3 § och 11–14 §§ förordningen (1996:31) om förvaring av statliga myndigheters skjutvapen m.m. [1291:1].

Om en polismyndighet inte kan förvara skjutvapen i utrymmen som myndigheten disponerar, får myndigheten uppdra åt en annan polismyndighet, Försvarmakten eller en annan statlig myndighet att förvara vapnen (extern förvaring). Beslut om extern förvaring av beredskapsvapen och den allmänna beredskapspolisens skjutvapen får fattas efter samråd med Rikspolisstyrelsen samt, i fråga om beredskapsvapen, chefen för det militärdistrikt som har ansvar för vapnen.

2 §

En polismyndighet skall förvara skjutvapnen i ett förvaringsutrymme som är lämpligt med hänsyn till dels vapnens farlighet, antal och begärlighet från stöldsynpunkt, dels beskaffenheten, lokaliseringen och bemanningen av de lokaler där förvaringen sker.

Förvaring av särskilt farliga vapen**3 §**

En polismyndighet skall förvara särskilt farliga vapen i ett valv eller i ett värdeskåp.

Förvaringsutrymmet skall vara larmat enligt bestämmelserna i 7 kap. 1 § (punkt- och volymkydd).

Om det arbetsställe där vapnen förvaras är bemannat med polispersonal, får dock förvaringsutrymmet vara larmat enligt bestämmelserna i 7 kap. 1 § 1–5 (punktskydd).

4 §

Vid ett arbetsställe som är bemannat med polispersonal, får enhandsvapen som har tilldelats en polis som personlig utrustning förvaras i låst innerfack i ett låst säkerhetsskåp eller i ett lika säkert förvaringsutrymme.

Nattetid eller vid förhöjd hotbild skall skåpet eller utrymmet vara larmat enligt bestämmelserna i 7 kap. 1 § 1–5 (punktskydd).

Står, i fall som avses i första stycket, ett förvaringsutrymme under uppsikt, får dörr till säkerhetsskåp eller lika säkert förvaringsutrymme hållas öppen, om det utrymme (rum) där förvaringen sker är försett med en stängd och låst gallergrind eller innerdörr. Förvaringsutrymmet behöver i sådant fall inte vara larmat.

5 §

Vid ett arbetsställe som tidvis är obemannat men som är föremål för oregelbunden, planlagd tillsyn av polis får enhandsvapen som har tilldelats en polis som personlig utrustning förvaras i låst innerfack i ett låst säkerhetsskåp eller i lika säkert förvaringsutrymme.

Skåpet eller utrymmet skall vara larmat enligt bestämmelserna i 7 kap. 1 § 1–5 (punktskydd).

Nattetid eller vid förhöjd hotbild skall förvaringsutrymmet vara larmat enligt bestämmelserna i 7 kap. 1 § (punkt- och volymkydd).

Förvaring av övriga vapen

6 §

En polismyndighet skall förvara övriga vapen i ett valv eller i ett värdeskåp.

Avser förvaringen högst 20 övriga vapen får dock vapnen förvaras i ett säkerhetsskåp eller i ett lika säkert förvaringsutrymme.

Förvaringsutrymmet skall vara larmat enligt bestämmelserna i 7 kap. 1 § (punkt- och volymskydd).

7 §

Vid ett arbetsställe som är bemannat med polispersonal skall förvaringsutrymmet nattetid eller vid förhöjd hotbild vara larmat enligt bestämmelserna i 7 kap. 1 § 1–5 (punktskydd).

8 §

Vid ett arbetsställe som tidvis är obemannat men som är föremål för oregelbunden, planlagd tillsyn av polispersonal skall förvaringsutrymmet vara larmat enligt bestämmelserna i 7 kap. 1 § 1–5 (punktskydd).

Nattetid eller vid förhöjd hotbild skall skåpet och utrymmet vara larmat enligt bestämmelserna i 7 kap. 1 § (punkt- och volymskydd).

Övrig förvaring

9 §

Beträffande effektbegränsade kolsyre-, luft- eller fjädervapen och harpunvapen samt sådana föremål som avses i 3 kap. 2 § 7 får förvaringen ordnas enligt bestämmelserna i 5 kap. 2 § andra stycket vapenlagen (1996:67) (Import- och exportföreskrifter/Vapen och explosiva varor [7339]).

Förvaring av ammunition

10 §

Ammunition till ett vapen som har tilldelats en polis som personlig utrustning skall förvaras tillsammans med vapnet.

Övrig ammunition skall förvaras i ett säkerhetsskåp eller i ett lika säkert förvaringsutrymme.

Vid ett arbetsställe som är bemannat eller som tidvis är obemannat men föremål för oregelbunden, planlagd tillsyn av polispersonal får förvaringen ske under säkert lås eller på något annat lika betryggande sätt.

Lokala föreskrifter

Allmänna råd

En polismyndighet bör i en lokal föreskrift närmare ange hur förvaringen av skjutvapen och ammunition skall ske.

5 kap. Förvaring av skjutvapen och ammunition i vissa fall

1 §

En polis som har tilldelats ett skjutvapen får förvara vapnet med tillhörande ammunition på annat sätt än vad som har föreskrivits i 4 kap., om förvaringen är tillfällig (högst 12 timmar) och vapnet inte utan oskäligt besvär kan lämnas in till en polisstation. I sådant fall skall vapnet delas genom att en för vapnet vital del tas bort. Vad som avses med en för ett skjutvapen vital del framgår av 16 kap. Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen (FAP 551-3). Den vitala delen skall vara under ständig uppsikt. Vapnets huvuddel och ammunition skall förvaras väl gömda på skilda platser i låsta utrymmen. Platserna skall väljas så att obehöriga får svårt att finna vapendelen och ammunitionen.

2 §

Om det finns särskilda skäl, får en polis som har tilldelats ett skjutvapen, i annat fall än som sägs i 1 §, med polismyndighetens godkännande förvara vapnet med tillhörande ammunition i bostaden.

Ett beslut om godkännande enligt första stycket skall dokumenteras.

Vid förvaring av skjutvapen och ammunition i bostaden skall vapnet och ammunitionen om möjligt förvaras i ett säkerhetsskåp eller i ett lika säkert förvaringsutrymme.

Kan vapnet inte förvaras enligt tredje stycket skall det delas. Därvid skall den vitala delen tas bort och såväl vapnets huvuddel, vital del som ammunition förvaras väl gömda på skilda platser i bostaden som inte får lämnas utan uppsikt.

3 §

Om en polis är borta från tjänsten under längre sammanhängande tid än 60 dagar eller om det annars kan förutses att ett vapen inte kommer att användas under sådan tid, skall vapnet lämnas till vapenredogöraren eller motsvarande för förvaring.

6 kap. Transport av skjutvapen och ammunition

1 §

I 15 § förordningen (1996:31) om statliga myndigheters skjutvapen m.m. [1291:1] finns bestämmelser om transport av skjutvapen.

2 §

Vapen eller ammunition som transporteras får inte lämnas utan uppsikt.

Vid transport av vapen och ammunition skall skyddsåtgärder vidtas. Inför varje transport skall den som ansvarar för transporten göra en säkerhetsbedömning och en transportplan som skall delges berörda myndigheter.

Vid avbrott i transporten skall särskild uppmärksamhet iakttas vid val av plats för uppehållet.

3 §

Vid transport av en större mängd enhandsvapen eller automatvapen skall behovet av förhöjt skydd särskilt beaktas.

Allmänna råd

En polismyndighet bör i en lokal föreskrift närmare ange hur transport av skjutvapen och ammunition skall ske.

7 kap. Larm

1 §

Om ett utrymme enligt denna författning skall vara larmat gäller följande:

- 1 Förvaringsutrymmet skall vara försett med punktskydd som detekterar (reagerar) vid angrepp (exempelvis seismiska detektorer).
- 2 Larm som inte överförs i Polisens ledningsnät skall överföras genom en övervakad förbindelse som vid angrepp avger larm inom 10 minuter. Sker förvaringen i säkerhetsskåp eller i ett lika säkert förvaringsutrymme, skall dock larmöverföringen ske genom en fast uppkopplad ledning som skall vara kontinuerligt övervakad.
- 3 Larmet skall överföras till en länskommunikationscentral (LKC).
- 4 Centralutrustning inklusive överföringsutrustning skall vara placerad inom larmskyddat område.
- 5 Tiden för en insats efter ett larm skall, så långt det är möjligt, stå i relation till det fysiska skyddet, så att larmad personal kan vara på plats innan det fysiska skyddet har penetrerats.
- 6 Omgivande lokaler skall vara försedda med volymskydd.

8 kap. Undantag

1 §

Rikspolisstyrelsen kan meddela undantag från dessa föreskrifter.

---

1. Denna författning träder i kraft den 1 januari 2006, då Rikspolisstyrelsens föreskrifter (FAP 943-1) Förvaring av tjänstevapen och ammunition gällande fr.o.m. 1974-01-01 skall upphöra att gälla.

2. Bestämmelserna i 4 kap. 3–8 §§ och 7 kap. 1 § träder dock i kraft den 1 april 2008.

[1291:3] Föreskrifter och allmänna råd (TFS 2001:13) om Tullverkets hantering av tjänstepistoler och ammunition

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande lydelse enligt TFS 2014:19.

Omfattning

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande lydelse enligt TFS 2014:19.

1 §

Den här författningen behandlar Tullverkets hantering av tjänstepistoler och ammunition.

Närmare bestämmelser om tilldelning, förvaring, transport, vapenvård, återkallelse, återlämnande och förstöring beslutas i särskild ordning.

Bestämmelserna i 2, 2 a och 6 §§ omfattar även ammunition om inte annat är föreskrivet. *TFS 2014:19.*

Andra författningar som är tillämpliga för Tullverket

Anm. Rubriken är införd enligt TFS 2014:19.

1 a §

Följande författningar är tillämpliga för Tullverkets hantering av tjänstepistoler och ammunition.

– Förordningen (1996:31) om statliga myndigheters skjutvapen m.m. [1291:1]

– Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 2005:9) om Polisens och andra statliga myndigheters förvaring och transport av skjutvapen och ammunition [1291:2]. *TFS 2014:19.*

Innehav och bärande av en tjänstepistol

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande lydelse enligt TFS 2014:19.

2 §

Tjänstemän får under tjänstgöringen endast inneha skjutvapen i form av tilldelade tjänstepistoler, om inte annat är föreskrivet.

En tjänsteman som har tilldelats en tjänstepistol får bära den efter ett beslut av en befattningshavare som särskilt utsetts för uppgiften. I 6 § finns bestämmelser som medger undantag härifrån.

Ett beslut om rätt att bära en tjänstepistol får endast fattas när det gäller sådan brottslighet som Tullverket ska bekämpa. Beslutet ska föregås av en hotbilda-bedömning och en lämplighetsprövning av den tjänsteman som beslutet rör. Ett beslut får endast fattas för projekt och ärenden som omfattar målinriktad spaning, informatörshantering eller tvångs-ingripanden inom Tullverkets tullkriminalverksamhet eller Samordnad teknisk inhämtning. *TFS 2017:1.*

Allmänna råd

Vid beslut om bärande av tjänstepistol i ett ärende eller projekt får tjänstepistolen även bäras vid andra åtgärder än de särskilt angivna, om de utförs i direkt anslutning till sådana åtgärder. Åtgärderna behöver inte vara i samma ärende eller projekt, om det finns beslut om bärande av tjänstepistol i respektive ärende eller projekt. *TFS 2017:1.*

2 a §

Det är inte tillåtet för en gravid tjänsteman att inneha och bära en tjänstepistol. En gravid tjänsteman ska överlämna sin tjänstepistol till berörd vapenredogörare för förvaring under graviditeten. *TFS 2014:19.*

Allmänna råd

Den gravida tulltjänstemannen ansvarar för att anmäla sin graviditet till närmaste överordnad. Tullverket har ansvar för att informera den gravida tulltjänstemannen om de risker som finns i samband med tjänstgöringen. *TFS 2014:19.*

3 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt TFS 2014:19.

Hur ska vapnet bäras?

4 §

En tjänstepistol får endast bäras av en tjänsteman i civila kläder.

En tjänstepistol ska bäras i ett hölster eller i en annan bäranordning som Tullverket tillhandahåller.

När en tjänstepistol bärs vid spaning och tvångsingripanden får den inte vara laddad, vilket innebär att det inte får finnas någon patron i patronläget. Ett magasin med patroner får vara införd i tjänstepistolen och ytterligare ett magasin med patroner får medföras. *TFS 2014:19.*

5 §

Vid höjd beredskap får en tjänstepistol vara laddad och bäras i handen. Vid förflyttning med tjänstepistolen i handen ska särskild försiktighet iakttas. *TFS 2014:19.*

Rätt att bära en tjänstepistol vid utbildning i skjutvapen, övningsskjutning och skjutprov

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande lydelse enligt TFS 2014:19.

6 §

Vid utbildning i skjutvapen och vid skjutprov som syftar till att kvalificera en tjänsteman för tilldelning av en tjänstepistol, och som beslutats av en ansvarig som Tullverket har utsett, krävs inget beslut om tilldelning och bärande av tjänstepistol. Vid skjutövningar och övriga skjutprov som beslutats av ansvarig befattningshavare som Tullverket har utsett krävs inte något beslut om rätt att bära en tjänstepistol.

Användningen ska ske under betryggande former.

Under utbildning i användning av skjutvapen får en tjänsteman använda tjänstepistolen enligt de instruktioner som den ansvarige skjutinstruktören lämnar. Instruktören ska se till att användningen sker under betryggande former.

En tjänsteman som blivit tilldelad en tjänstepistol kan genom ett beslut ges rätt att använda den vid tävling. Ett sådant beslut får fattas av en befattningshavare enligt 2 § andra stycket. Beslutet ska vara skriftligt och arkivexemplaret av beslutet ska överlämnas till berörd vapenredogörare. *TFS 2014:19.*

Allmänna råd

En tulltjänsteman som innehar tjänstepistol bör övningsskjuta minst en gång varannan månad.

Användning

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande placering enligt TFS 2014:19.

6 a §

Det finns särskilda bestämmelser om Tullverkets tjänstemäns användande av vapen vid medverkan i beredskapstillstånd och krig. *TFS 2014:19.*

7 §

När en tjänstepistol bärs med stöd av 2 § tredje stycket får den endast användas i nödvärnssituationer enligt 24 kap. brottsbalken för att förhindra svårare våld mot tjänstemannen själv eller mot annan, eller för att undanröja ett hot som innebär trängande fara för sådant våld.

Tjänstepistolen får inte användas som ett medel att genomföra en tjänsteåtgärd eller för att hindra en gripen person från att fly.

Innan en tjänsteman använder en tjänstepistol ska tjänstemannen, om det inte framstår som olämpligt eller verkningslöst, klart ge till känna att han eller hon är en tjänsteman vid Tullverket och har för avsikt att skjuta. Om möjligt, ska varningsskott som riktas så att skada inte uppstår avlossas. Innan ett skott avlossas måste beaktas vilka risker detta kan medföra för omgivningen. *TFS 2014:19.*

Allmänna råd

Vid användningen av ett skjutvapen med stöd av 7 § bör tulltjänstemannen noga beakta att inte använda våld som är uppenbart oförsvarligt. Vapnet får inte avlossas om det är en tillräcklig åtgärd att använda vapnet som hot. Varningsskott används i stället för verkningseld, om det är en tillräcklig åtgärd. *TFS 2010:3.*

8 §

När en tjänsteman har

1. dragit sin tjänstepistol för att avvärja en hotfull situation,
2. dragit sin tjänstepistol vid höjd beredskap enligt 5 §, eller
3. avlossat skott för annat ändamål än utbildning, övningsskjutning eller skjutprov ska

tjänstemannen snarast lämna en skriftlig rapport om händelsen till det kompetenscenter han eller hon tillhör eller till Samordnad teknisk inhämtning om tjänstemannen tillhör den verksamheten. En sådan rapport ska också lämnas till chefen för avdelningen Brottbekämpning.

Kompetenscentret eller Samordnad teknisk inhämtning ska skriva ett yttrande över rapporter om händelser som avses i första stycket 1 och 3. Yttrandet ska innehålla en bedömning av hur åtgärden stämmer överens med denna författning. Yttrandet ska snarast sändas till chefen för avdelningen Brottbekämpning.

Har personskada uppkommit till följd av användning av en tjänstepistol vid utbildning, övningsskjutning eller skjutprov ska skjutinstruktören lämna en skriftlig rapport till det kompetenscenter den skadade tjänstemannen tillhör eller till Samordnad teknisk inhämtning om tjänstemannen tillhör den verksamheten.

Har en personskada uppkommit till följd av användning av en tjänstepistol ska vapnet så snart som möjligt lämnas till berörd vapenredogörare eller till närmaste överordnad i avvaktan på en utredning. En överordnad som fått ta hand om en tjänstepistol ska snarast lämna tjänstepistolen till en vapenredogörare. *TFS 2017:1.*

9 §

Om en tjänsteman varit inblandad i en skottlossning ska det kompetenscenter han eller hon tillhör eller Samordnad teknisk inhämtning se till att tjänstemannen får det stöd som behövs för att bearbeta händelsen. Detta innefattar dock inte juridiskt stöd om tjänstemannen åtalas för brott. *TFS 2017:1.*

9 a–13 §§

Paragraferna med tillhörande rubrik har upphört att gälla enligt TFS 2014:19.

Bilaga

Bilagan har upphört att gälla enligt TFS 2017:1.

[1291:4] Tullverkets föreskrifter och allmänna råd (TFS 2018:1) om batong**Tillämpningsområde****1 §**

Denna föreskrift reglerar tilldelning, bärande och användning av batong för tulltjänsteman vid Tullverket.

Tilldelning**2 §**

Tullverket får tilldela en tulltjänsteman batong endast om

1. tjänstemannen har sådana arbetsuppgifter att det finns behov av att bära batong för självskydd vid tjänsteutövningen, och
2. tjänstemannen har genomgått fastställd utbildning i konflikthantering, självskydd, expanderbar batong och OC-spray med godkänt resultat, och
3. tjänstemannen bedöms vara lämplig att bära batong.

En tulltjänsteman som tilldelats batong ska omedelbart återlämna batongen om det inte längre finns förutsättningar för tilldelning enligt första stycket, eller om Tullverket av annan anledning begär att batongen ska återlämnas.

Bärande**3 §**

En tulltjänsteman får endast bära en av Tullverket godkänd och till tjänstemannen tilldelad batong.

En tulltjänsteman inom avdelningen Brottsbekämpning vilken utför kontrollarbete, spaning, informatörshantering eller tvångsingripanden ska bära batong.

Om en annan tulltjänsteman än som anges i andra stycket har behov av att bära batong får det ske efter ett särskilt beslut.

Undantag från bärande av batong enligt andra och tredje stycket får medges efter särskilt beslut.

Rapportering vid användande av batong**4 §**

Om en tulltjänsteman använder batong ska tulltjänstemannen snarast rapportera om denna användning till chefen för det kompetenscenter där tulltjänstemannen tjänstgör eller chefen för enheten för nationell samordning. En kopia på rapporten ska också lämnas till berörd avdelningsledning, Brottsbekämpning eller Effektiv handel.

Kompetenscentret eller enheten för nationell samordning ska lämna ett yttrande över varje rapport tillsammans med en bedömning av hur åtgärden stämmer överens med denna författning. Yttrandet ska snarast sändas till berörd avdelningsledning, Brottsbekämpning eller Effektiv handel.

Allmänna råd

Av tulltjänstemannens rapport bör händelseförlopp, tidpunkt och åtgärd framgå.

Utbildning och träning**5 §**

Under utbildning i användning av batong får en tulltjänsteman använda batongen enligt de instruktioner som den ansvarige instruktören lämnar.

En gravid tulltjänsteman får inte delta i sådan utbildning eller träning med batong där deltagarna utsätts för höga ljud.

Allmänna råd

En gravid tulltjänsteman ansvarar för att anmäla sin graviditet till närmaste chef. Tullverket har ansvar för att informera den gravida tjänstemannen om de risker som finns i samband med utbildningen. Instruktören bör i dialog med tjänstemannen avgöra vilka övriga moment som hon bör avstå från att genomföra.

Förvaring**6 §**

Batongen ska förvaras i Tullverkets lokaler.

Undantag från första stycket får medges efter särskilt beslut. Sådant beslut ska dokumenteras och förvaras enligt rutiner som tagits fram av respektive kompetenscenter eller enheten för samordnad teknisk inhämtning.

Redovisning och inventering**7 §**

En vapenredogörare ska föra förteckning över vilka tulltjänstemän som tilldelats batong. Förteckningen samt löpande förändringar i denna ska redovisas till avdelningsledningen för Brottsbekämpning.

Kompetenscenter Gränsskydd Stockholm, Göteborg, Malmö, Nord samt enheten för samordnad teknisk inhämtning ska ansvara för inventering av tilldelade batonger.

Inventering enligt andra stycket ska ske en gång per år enligt de rutiner som fastställts i Ekonomihandboken för Tullverket avsnitt 11.7 i fråga om stödbegärliga inventarier.

Denna författning träder i kraft 15 februari 2018, då Tullverkets föreskrifter och allmänna råd (TFS 2007:15) om batong ska upphöra att gälla.

[1291:5] Tullverkets föreskrifter och allmänna råd (TFS 2018:2) om pepparspray (OC-spray)**Tillämpningsområde****1 §**

Denna föreskrift reglerar tilldelning, bärande och användning av OC-spray för tulltjänsteman vid Tullverket.

Definition och författningsbestämmelser**2 §**

Med OC-spray avses i denna författning en vätska som består av ett pepparfruktextrakt och vatten, och som med hjälp av drivgas kan sprutas ut i form av en koncentrerad stråle i avsikt att reta ögonen på och tillfälligt förblinda den mot vilken strålen riktas. Den aktiva substansen i OC-spray är capsaicin (oleoresin capsicum).

En anordning med OC-spray är ett föremål som till verkan och ändamål är jämförlig med tårgasanordningar och omfattas av 1 kap. 1 § och 3 § e vapenlagen (1996:67) (Import- och exportföreskrifter/Vapen och explosiva varor [7301] och [7303]) och 1 kap. 1 § första stycket vapenförordningen (1996:70) (Import- och exportföreskrifter/Vapen och explosiva varor [7371]).

Tilldelning**3 §**

Tullverket får tilldela en tulltjänsteman OC-spray endast om

1. tjänstemannen har sådana arbetsuppgifter att det finns behov av att bära OC-spray för självskydd vid tjänsteutövningen, och
2. tjänstemannen har genomgått fastställd utbildning i konflikthantering, självskydd, expanderbar batong och OC-spray med godkänt resultat, och
3. tjänstemannen bedöms vara lämplig att bära OC-spray.

En tulltjänsteman som tilldelats OC-spray ska omedelbart återlämna OC-sprayen om det inte längre finns förutsättningar för tilldelning enligt första stycket, eller om Tullverket av annan anledning begär att OC-sprayen ska återlämnas.

Bärande**4 §**

En tulltjänsteman får endast bära en av Tullverket godkänd och till tjänstemannen tilldelad OC-spray.

En tulltjänsteman inom avdelningen Brottsbekämpning vilken utför kontrollarbete, spaning, informatörshantering eller tvångsingripanden ska bära OC-spray.

Om en annan tulltjänsteman än som anges i andra stycket har behov av att bära OC-spray får det ske efter ett särskilt beslut.

Undantag från bärande av OC-spray enligt andra och tredje stycket får medges efter särskilt beslut.

Sanering**5 §**

När en tulltjänsteman har använt OC-spray mot en person ska tjänstemannen, om det är möjligt, snarast se till att personen saneras från sprayen.

Rapportering vid användande av OC-spray**6 §**

Om en tulltjänsteman använder OC-spray ska tulltjänstemannen snarast lämna en skriftlig rapport om händelsen till chefen för det kompetenscenter där tulltjänstemannen tjänstgör eller chefen för enheten för nationell samordning. En kopia på rapporten ska också lämnas till berörd avdelningsledning, Brottsbekämpning eller Effektiv handel.

Kompetenscentret eller enheten för nationell samordning ska lämna ett yttrande över varje rapport tillsammans med en bedömning av hur åtgärden stämmer överens med denna

författning. Yttrandet ska snarast sändas till berörd avdelningsledning, Brottsbekämpning eller Effektiv handel.

Allmänna råd

Av tulltjänstemannens rapport bör händelseförlopp, tidpunkt, åtgärd och saneringsåtgärd framgå.

Utbildning och träning

7 §

Under utbildning i användning av OC-spray får en tulltjänsteman använda OC-sprayer enligt de instruktioner som den ansvarige instruktören lämnar.

En gravid tulltjänsteman får inte delta i utbildning eller träning där deltagarna kontamineras av OC-spray. Detsamma gäller för en tulltjänsteman som av styrkta medicinska skäl inte får kontamineras av OC-spray.

Allmänna råd

En gravid tulltjänsteman ansvarar för att anmäla sin graviditet till närmaste chef. Tullverket har ansvar för att informera den gravida tjänstemannen om de risker som finns i samband med utbildningen. Instruktören bör i dialog med tjänstemannen avgöra vilka övriga moment som hon bör avstå från att genomföra.

Förvaring

8 §

För förvaring av anordningar med OC-spray gäller förordningen (1996:31) om statliga myndigheters skjutvapen m.m. [1291:1]. Dessutom gäller reglerna om förvaring av skjutvapen i Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 2005:9) om Polisens och andra statliga myndigheters förvaring och transport av skjutvapen och ammunition [1291:2].

OC-sprayer ska förvaras i Tullverkets lokaler.

Undantag från bestämmelserna om förvaring enligt andra stycket får medges efter särskilt beslut. Sådant beslut ska dokumenteras och förvaras enligt rutiner som tagits fram av respektive kompetenscenter eller enheten för samordnad teknisk inhämtning.

Redovisning och inventering

9 §

En vapenredogörare ska föra förteckning över vilka tulltjänstemän som tilldelats OC-spray. Förteckningen samt löpande förändringar i denna ska redovisas till avdelningsledningen för Brottsbekämpning.

Kompetenscenter Gränsskydd Stockholm, Göteborg, Malmö, Nord samt enheten för samordnad teknisk inhämtning ska ansvara för inventering av tilldelade OC-sprayer.

Inventering enligt andra stycket ska ske en gång per år enligt de rutiner som fastställts i Ekonomihandboken för Tullverket, avsnitt 11.7 i fråga om stöldbegärliga inventarier.

10 §

Använd eller förbrukad OC-sprayanordning ska återlämnas till vapenredogöraren. Förstöring av OC-spray ska ske enligt en särskild rutinbeskrivning.

Denna författning träder i kraft 15 februari 2018, då Tullverkets föreskrifter och allmänna råd (TFS 2012:14) om pepparspray (OC-spray) ska upphöra att gälla.

2 §

[1292] Rymmer den som är intagen i kriminalvårdsanstalt eller som är häktad, anhållen eller annars berövad friheten eller sätter han sig med våld eller hot om våld till motvärn eller gör han på annat sätt motstånd mot någon under vars uppsikt han står, då denne skall hålla honom till ordningen, får det våld brukas som med hänsyn till omständigheterna är försvarligt för att rymningen skall hindras eller ordningen upprätthållas. Detsamma skall gälla, om någon annan än som nu har nämnts gör motstånd i ett sådant fall.

Om rätt för polismän och viss annan personal att bruka våld finns i övrigt föreskrifter i polislagen (1984:387) ([501] o.f.). *Lag (1994:458)*.

3 §

[1293] Vid myteri eller under strid eller vid annat tillfälle, då brott mot lydningen medför särskild fara, får militär förman mot underlydande som inte lyder bruka det våld som är nödvändigt för att lydningen skall kunna upprätthållas. *Lag (1994:458)*.

4 §

[1294] En gärning som någon, i annat fall än som nämnts tidigare i detta kapitel, begår i nöd utgör brott endast om den med hänsyn till farans beskaffenhet, den skada som åsamkas annan och omständigheterna i övrigt är oförsvarlig.

Nöd föreligger när fara hotar liv, hälsa, egendom eller något annat viktigt av rättsordningen skyddat intresse. *Lag (1994:458)*.

5 §

[1295] Om någon enligt 1–4 §§ detta kapitel eller enligt 10 § [510] polislagen (1984:387) har rätt att begå en annars straffbelagd handling, har var och en som hjälper honom samma rätt. *Lag (1994:458)*.

6 §

[1296] Om någon i fall där 1–5 §§ detta kapitel eller 10 § [510] polislagen (1984:387) är tillämplig har gjort mer än vad som är medgivet, skall han ändå vara fri från ansvar, om omständigheterna var sådana att han svårligen kunde besinna sig. *Lag (1994:458)*.

7 §

[1297] En gärning som någon begår med samtycke från den mot vilken den riktas utgör brott endast om gärningen, med hänsyn till den skada, kränkning eller fara som den medför, dess syfte och övriga omständigheter, är oförsvarlig. *Lag (1994:458)*.

8 §

[1298] En gärning som någon begår på order av den under vars lydning han står skall inte medföra ansvar för honom, om han med hänsyn till lydningsförhållandets art, gärningens beskaffenhet och omständigheterna i övrigt har att lyda ordern. *Lag (1994:458)*.

9 §

[1299] En gärning som någon begår i villfarelse rörande dess tillåtlighet (straffrättsvillfarelse) skall inte medföra ansvar för honom om villfarelsen på grund av att fel förekommit vid kungörandet av den straffrättsliga bestämmelsen eller av annan orsak var uppenbart ursäktlig. *Lag (1994:458)*.

Tredje avdelningen – Om påföljderna

25 kap. Om böter m.m.

1 §

[1301] Böter skall dömas ut, enligt vad som är föreskrivet för brottet i fråga, i dagsböter, penningböter eller normerade böter. Är viss bötesform inte föreskriven för brottet, döms böter ut i dagsböter eller, om brottet bör föranleda lägre straff än trettio dagsböter, i penningböter. *Lag (1993:201)*.

2 §

[1302] Dagsböter skall bestämmas till ett antal av minst trettio och högst etthundrafemtio.

Varje dagsbot fastställs till ett visst belopp från och med femtio till och med ettusen kronor, efter vad som bedöms som skäligt med hänsyn till den tilltalades inkomst, förmögenhet, försörjningsskyldighet och ekonomiska förhållanden i övrigt. Om det finns särskilda skäl, får dagsbotens belopp jämkas.

Minsta bötesbelopp är sjuhundrafemtio kronor. *Lag (2006:574)*.

3 §

[1303] Penningböter skall bestämmas till lägst tvåhundra kronor och högst fyratusen kronor. Om ett lägre högsta belopp är särskilt föreskrivet, gäller dock detta. *Lag (2006:574)*.

4 §

[1304] Normerade böter är böter som, enligt vad som är föreskrivet för brottet, skall bestämmas efter särskild beräkningsgrund.

Minsta bötesbelopp är etthundra kronor. *Lag (1991:240)*.

5 §

[1305] Böter får användas som gemensamt straff för flera brott, om böter kan följa på vart och ett av brotten.

Om det finns särskilda skäl, får rätten döma till penningböter för ett eller flera brott för vilka sådan påföljd är föreskriven och samtidigt döma till annan form av böter för brottsligheten i övrigt.

Gemensamt straff i böter får inte avse brott för vilket är föreskrivet normerade böter eller böter som inte får förvandlas till fängelse. *Lag (1991:240)*.

6 §

[1306] Böter som gemensamt straff för flera brott döms ut i dagsböter, om något av brotten bör föranleda dagsböter.

Som gemensamt straff får dagsböter bestämmas till ett antal av högst tvåhundra och penningböter till ett belopp av högst tiotusen kronor.

Om det för något av brotten är föreskrivet ett visst lägsta bötesstraff, får detta inte underskridas. *Lag (2006:574)*.

7 §

[1307] Böter tillfaller staten. *Lag (1991:240)*.

8 §

[1308] Om uppbörd och indrivning av böter finns bestämmelser i bötesverkställighetslagen (1979:189) ([7501] o.f.).

Böter som inte betalas får, om inte annat är föreskrivet, förvandlas till fängelse i lägst fjorton dagar och högst tre månader enligt bestämmelserna i bötesverkställighetslagen. *Lag (1991:240)*.

9 §

[1309] Beträffande vite som blivit någon i särskilt fall förelagt genom beslut av domstol eller annan myndighet skall 7 och 8 §§ äga motsvarande tillämpning. I fråga om annat vite skall tillämpas vad i detta kapitel är föreskrivet om böter. *Lag (1991:240)*.

26 kap. Om fängelse**1 §**

[1321] Fängelse döms ut på viss tid eller på livstid enligt vad som är föreskrivet för brottet.

Fängelse på viss tid får inte understiga fjorton dagar och inte överstiga tio år. Om fängelse på längre tid än tio år och på livstid är föreskrivet för brottet eller om det följer av 2 eller 3 §, får dock fängelse på viss tid bestämmas till högst arton år. När fängelse i förening med skyddstillsyn döms ut enligt 28 kap. 3 § gäller i fråga om tiden för fängelsestraffet vad som föreskrivs i den paragrafen.

Om fängelse som förvandlingsstraff för böter är särskilt föreskrivet. *Lag (2009:396)*.

2 §

[1322] Fängelse får användas som gemensamt straff för flera brott, om fängelse kan följa på något av brotten.

Fängelse på viss tid får sättas över det svåraste av de högsta straff som kan följa på brotten men får inte överstiga vare sig de högsta straffen sammanlagda med varandra eller arton år. Det får inte heller överskrida det svåraste straffet med mer än

1. ett år, om det svåraste straffet är kortare än fängelse i fyra år,
2. två år, om det svåraste straffet är fängelse i fyra år eller längre men inte uppgår till fängelse i åtta år,
3. fyra år, om det svåraste straffet är fängelse i åtta år eller längre.

Vid tillämpningen av andra stycket ska bötesstraff anses motsvara fängelse i fjorton dagar.

Det svåraste av de lägsta straffen får inte underskridas. *Lag (2009:396)*.

3 §

[1323] Har någon dömts till fängelse i lägst två år och begår han eller hon, sedan domen har vunnit laga kraft, brott som är belagt med fängelse i mer än sex år, får för återfallet dömas till fängelse på viss tid som med fyra år överstiger det högsta straff som kan följa på brottet eller, om det är fråga om flera brott, det högsta straff som med tillämpning av 2 § kan följa på brotten. Straffet får dock inte överstiga arton år.

Brott som någon har begått innan han eller hon har fyllt tjuogoett år får inte läggas till grund för sådan förhöjning som anges i första stycket.

En utländsk dom får tillmätas samma verkan som en svensk. *Lag (2009:396)*.

4 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (1988:942).

5 §

[1325] Den som dömts till fängelse skall för verkställighet av straffet tas in i kriminalvårdsanstalt om inte annat är särskilt föreskrivet. *Lag (1998:604)*.

6 §

[1326] När två tredjedelar av ett tidsbestämt fängelsestraff, dock minst en månad, har avtjänats skall den dömde friges villkorligt, om inte annat följer av andra eller tredje stycket.

Om det finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning skall den skjutas upp enligt vad som framgår av 7 §. Vid bedömningen av om det finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning skall det särskilt beaktas om den dömde på ett allvarligt sätt har brutit mot de föreskrifter och villkor som gäller för verkställigheten.

Villkorlig frigivning får inte ske från fängelse som har dömts ut enligt 28 kap. 3 § eller från ett förvandlingsstraff för böter. *Lag (2006:431)*.

6 a §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (1998:604).

7 §**27 kap. Om villkorlig dom****1 §**

[1341] Rätten får döma till villkorlig dom för ett brott för vilket påföljden inte bedöms kunna stanna vid böter. *Lag (1988:942)*.

2 §

[1342] Villkorlig dom får förenas med dagsböter, högst tvåhundra, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller inte. *Lag (1991:240)*.

3 §**28 kap. Om skyddstillsyn****1 §**

[1361] Rätten får döma till skyddstillsyn för ett brott för vilket påföljden inte bedöms kunna stanna vid böter. *Lag (1988:942)*.

2 §

[1362] Skyddstillsyn får förenas med dagsböter, högst tvåhundra, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller inte. *Lag (1991:240)*.

2 a §

[1362 A] Skyddstillsyn får, om den tilltalade samtycker till det, förenas med en föreskrift om samhällstjänst. En sådan föreskrift skall avse skyldighet att utföra oavlönat arbete i lägst fyrtio och högst tvåhundrafyrtio timmar.

När rätten meddelar en föreskrift om samhällstjänst skall den i domslutet ange hur långt fängelsestraff som skulle ha dömts ut, om fängelse i stället hade valts som påföljd.

Övervakningsnämnden får ändra eller upphäva en föreskrift om samhällstjänst, när det finns skäl till det. *Lag (1998:604)*.

3 §

[1363] Skyddstillsyn får förenas med fängelse i lägst fjorton dagar och högst tre månader.

Om rätten förenar skyddstillsyn med fängelse, får den inte samtidigt döma till böter enligt 2 § eller meddela föreskrift om samhällstjänst.

Om förhållandena kräver det, får rätten förordna att domen på fängelse skall gå i verkställighet trots att den inte har vunnit laga kraft. *Lag (1998:604)*.

4 §

[1364] Skyddstillsyn fortgår under en prøvotid av tre år från den dag då påföljden börjar verkställas. *Lag (1983:240)*.

5 §

-----

29 kap. Om straffmätning och påföljdseftergift

Anm. Rubriken är införd enligt lag (1988:942).

1 §

[1381] Straff ska, med beaktande av intresset av en enhetlig rättstillämpning, bestämmas inom ramen för den tillämpliga straffskalan efter brottets eller den samlade brottslighetens straffvärde.

Vid bedömningen av straffvärdet ska beaktas den skada, kränkning eller fara som gärningen inneburit, vad den tilltalade insett eller borde ha insett om detta samt de avsikter eller motiv som han eller hon haft. Det ska särskilt beaktas om gärningen inneburit ett allvarligt angrepp på någons liv eller hälsa eller trygghet till person. *Lag (2010:370)*.

2 §

[1382] Som försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet ska, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp, särskilt beaktas

1. om den tilltalade avsett att brottet skulle få allvarligare följder än det faktiskt fått,
2. om den tilltalade visat stor hänsynslöshet,
3. om den tilltalade utnyttjat någon annans skyddslösa ställning eller svårigheter att värja sig,
4. om den tilltalade utnyttjat sin ställning eller i övrigt missbrukat ett särskilt förtroende,
5. om den tilltalade förmått någon annan att medverka till brottet genom tvång, svek eller missbruk av hans eller hennes ungdom, oförstånd eller beroende ställning,
6. om brottet utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering,

7. om ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet, eller

8. om brottet varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person. *Lag (2010:370)*.

3 §

[1383] Som förmildrande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet ska, vid sidan av vad som är föreskrivet för vissa fall, särskilt beaktas

1. om brottet föranletts av någon annans uppenbart kränkande beteende,
2. om den tilltalade till följd av en allvarlig psykisk störning haft nedsatt förmåga att inse gärningens innebörd eller att anpassa sitt handlande efter en sådan insikt eller annars till följd av en psykisk störning, sinnesrörelse eller av någon annan orsak haft nedsatt förmåga att kontrollera sitt handlande,
3. om den tilltalades handlande stått i samband med hans eller hennes bristande utveckling, erfarenhet eller omdömesförmåga,
4. om brottet föranletts av stark mänsklig medkänsla, eller
5. om gärningen, utan att vara fri från ansvar, är sådan som avses i 24 kap.

Om det är påkallat med hänsyn till brottets straffvärde, får dömas till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet. *Lag (2010:370)*.

4 §

[1384] Vid straffmätningen ska rätten, utöver brottets straffvärde, i skärpande riktning ta hänsyn till om den tilltalade tidigare gjort sig skyldig till brott, om inte förhållandet beaktas genom påföljdsvalet eller i tillräcklig utsträckning genom förverkande av villkorligt medgiven frihet. Vid denna bedömning ska särskilt beaktas vilken omfattning den tidigare brottsligheten haft, vilken tid som förflutit mellan brotten samt om den tidigare och den nya brottsligheten är likartade eller brottsligheten i båda fallen är särskilt allvarlig. *Lag (2010:370)*.

5 §

[1385] Vid straffmätningen ska rätten utöver brottets straffvärde i skälighets omfattning beakta

1. om den tilltalade till följd av brottet drabbats av allvarlig kroppsskada,
2. om den tilltalade till följd av hög ålder eller dålig hälsa skulle drabbas oskäligt hårt av ett straff utmätt efter brottets straffvärde,
3. om en i förhållande till brottets art ovanligt lång tid förflutit sedan brottet begicks,
4. om den tilltalade efter förmåga försökt förebygga, avhjälpa eller begränsa skadliga verkningar av brottet,
5. om den tilltalade frivilligt angett sig eller lämnat uppgifter som är av väsentlig betydelse för utredningen av brottet,
6. om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet utvisas ur riket,
7. om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet blir eller kan antas bli avskedad eller uppsagd från anställning eller drabbas av annat hinder eller synnerlig svårighet i yrkes- eller näringsutövning,

8. om ett straff utmätt efter brottets straffvärde skulle framstå som oproportionerligt strängt med hänsyn till andra rättsliga sanktioner till följd av brottet, eller

9. om någon annan omständighet påkallar att den tilltalade får ett lägre straff än brottets straffvärde motiverar.

Föreligger omständighet som avses i första stycket, får rätten, om särskilda skäl påkallar det, döma till lindrigare straff än som är föreskrivet för brottet. *Lag (2015:78)*.

6 §

[1386] Är det med hänsyn till någon sådan omständighet som avses i 5 § uppenbart oskäligt att döma till påföljd, skall rätten meddela påföljdseftergift. *Lag (1988:942)*.

7 §

[1387] Har någon begått brott innan han eller hon fyllt tjuogoett år, ska hans eller hennes ungdom beaktas särskilt vid straffmätningen. Rätten får då döma till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet.

För brott som någon har begått innan han eller hon fyllt tjuogoett år får inte dömas till svårare straff än fängelse i tio år. Om fängelse på längre tid och på livstid är föreskrivet för brottet eller om det följer av 26 kap. 2 §, får dock dömas till fängelse i högst fjorton år. *Lag (2009:396)*.

30 kap. Om val av påföljd

Anm. Rubriken är införd enligt lag (1988:942).

1 §

[1401] Vid val av påföljd är fängelse att anse som en svårare påföljd än villkorlig dom och skyddstillsyn.

Bestämmelser om användningen av överlämnande till särskild vård finns i 31 och 32 kap. *Lag (2006:891)*.

2 §

[1402] Ingen får dömas till flera påföljder för samma brott, om inte något annat är föreskrivet. *Lag (1988:942)*.

3 §

[1403] När någon döms för flera brott, ska rätten döma till en gemensam påföljd för brotten, om inte något annat är föreskrivet.

Om det finns särskilda skäl, får rätten för ett eller flera brott döma till böter och samtidigt döma till annan påföljd för brottsligheten i övrigt. Vidare får rätten döma till fängelse för ett eller flera brott samtidigt som den dömer till villkorlig dom eller skyddstillsyn för brottsligheten i övrigt.

När högre rätt dömer för brott som prövats i flera domar i lägre rätt, ska brottsligheten i varje sådan dom leda till en särskild påföljd. *Lag (2016:491)*.

4 §

[1404] Vid val av påföljd skall rätten fästa särskilt avseende vid omständigheter som talar för en lindrigare påföljd än fängelse. Därvid skall rätten beakta sådana omständigheter som anges i 29 kap. 5 §.

Som skäl för fängelse får rätten, utöver brottslighetens straffvärde och art, beakta att den tilltalade tidigare gjort sig skyldig till brott. *Lag (1988:942)*.

5 §

[1405] För brott som någon begått innan han eller hon fyllt arton år får rätten döma till fängelse endast om det finns synnerliga skäl. Att rätten därvid i första hand skall bestämma påföljden till slutet ungdomsvård i stället för fängelse framgår av 32 kap. 5 §.

För brott som någon begått efter det att han eller hon fyllt arton men innan han eller hon fyllt tjugooett år får rätten döma till fängelse endast om det med hänsyn till gärningens straffvärde eller annars finns särskilda skäl för det. *Lag (2006:891)*.

6 §

[1406] Den som har begått ett brott under påverkan av en allvarlig psykisk störning ska i första hand dömas till en annan påföljd än fängelse. Rätten får döma till fängelse endast om det finns synnerliga skäl. Vid bedömningen av om det finns sådana skäl ska rätten beakta

1. om brottet har ett högt straffvärde,
2. om den tilltalade saknar eller har ett begränsat behov av psykiatrisk vård,
3. om den tilltalade i anslutning till brottet själv har vållat sitt tillstånd genom rus eller på något annat liknande sätt, samt
4. omständigheterna i övrigt.

Rätten får inte döma till fängelse, om den tilltalade till följd av den allvarliga psykiska störningen har saknat förmåga att inse gärningens innebörd eller att anpassa sitt handlande efter en sådan insikt. Detta gäller dock inte om den tilltalade har vållat sin bristande förmåga på det sätt som anges i första stycket 3.

Om rätten i fall som avses i första eller andra stycket finner att någon påföljd inte bör dömas ut, ska den tilltalade vara fri från påföljd. *Lag (2008:320)*.

7 §

[1407] Vid val av påföljd skall rätten som skäl för villkorlig dom beakta om det saknas särskild anledning att befara att den tilltalade kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet.

Såsom särskilda skäl för villkorlig dom i stället för fängelse kan rätten beakta, om den tilltalade samtycker till att domen förenas med en föreskrift om samhällstjänst och en sådan föreskrift är lämplig med hänsyn till den tilltalades person och övriga omständigheter. *Lag (1998:604)*.

8 §

[1408] Villkorlig dom ska förenas med dagsböter, om inte ett bötesstraff med hänsyn till skyldighet att fullgöra samhällstjänst eller andra följder av brottet skulle drabba den tilltalade alltför hårt eller det finns andra särskilda skäl mot att döma till böter. *Lag (2017:442)*.

9 §

[1409] Vid val av påföljd skall rätten som skäl för skyddstillsyn beakta om det finns anledning att anta att denna påföljd kan bidra till att den tilltalade avhåller sig från fortsatt brottslighet.

Som särskilda skäl för skyddstillsyn i stället för fängelse kan rätten beakta

1. om en påtaglig förbättring skett av den tilltalades personliga eller sociala situation i något hänseende som kan antas ha haft samband med hans brottslighet,

2. om den tilltalade undergår behandling för missbruk eller annat förhållande som kan antas ha samband med hans brottslighet,

3. om missbruk av beroendeframkallande medel eller något annat särskilt förhållande som kräver vård eller annan behandling i väsentlig grad har bidragit till att brottet har begåtts och den tilltalade förklarar sig villig att gå igenom lämplig behandling som enligt en för honom uppgjord plan kan anordnas i samband med verkställigheten eller

4. om den tilltalade samtycker till att skyddstillsynen förenas med en föreskrift om samhällstjänst och en sådan föreskrift är lämplig med hänsyn till den tilltalades person och övriga omständigheter. *Lag (1998:604)*.

10 §

[1410] Vid bedömningen av frågan om skyddstillsyn bör förenas med dagsböter skall rätten beakta om detta är påkallat med hänsyn till brottslighetens straffvärde eller art eller den tilltalades tidigare brottslighet. *Lag (1988:942)*.

11 §

[1411] Skyddstillsyn får förenas med fängelse endast om det är oundgängligen påkallat med hänsyn till brottslighetens straffvärde eller till den tilltalades tidigare brottslighet. *Lag (1988:942)*.

31 kap. Om överlämnande till särskild vård i vissa fall

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande lydelse enligt lag (2006:891).

1 och 1 a §§

Paragraferna har upphört att gälla enligt lag (2006:891).

2 §

[1422] Kan den som har begått en brottslig gärning bli föremål för *vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall* får rätten överlämna åt socialnämnden eller, i fråga om den som redan är intagen i ett hem där sådan vård meddelas, åt den som förestår hemmet att föranstalta om behövlig vård. Innan rätten beslutar om överlämnande skall socialnämnden eller den som förestår hemmet höras.

Är för brottet stadgat strängare straff än fängelse i ett år, får överlämnande enligt första stycket ske endast om det föreligger särskilda skäl. *Lag (2001:457)*.

3 §

[1423] Lider den som har begått ett brott, för vilket påföljden inte bedöms kunna stanna vid böter, av en allvarlig psykisk störning, får rätten överlämna honom till rättspsykiatrisk vård, om det med hänsyn till hans psykiska tillstånd och personliga förhållanden i övrigt är påkallat att han är intagen på en sjukvårdsinrättning för psykiatrisk vård, som är förenad med frihetsberövande och annat tvång.

Har brottet begåtts under påverkan av en allvarlig psykisk störning, får rätten besluta att särskild utskrivningsprövning enligt lagen (1990:1129) om rättspsykiatrisk vård skall äga rum vid vården, om det till följd av den psykiska störningen finns risk för att han återfaller i brottslighet, som är av allvarligt slag.

Om det med hänsyn till den tilltalades tidigare brottslighet eller av andra särskilda skäl är påkallat, får rätten i samband med överlämnande till rättspsykiatrisk vård döma till annan påföljd, dock inte fängelse eller överlämnande till annan särskild vård. *Lag (1991:1138)*.

4 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (1991:1138).

32 kap. Om överlämnande till särskild vård för unga

---

33 kap. Om avräkning av anhållnings- och häktetid m.m.

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande lydelse enligt lag (1988:942).

1–4 §§

Paragraferna har upphört att gälla 1–2 §§ och 4 § enligt lag (1988:942) samt 3 § enligt lag (1973:43).

5 §

[1464] Bestämmelser om att frihetsberövande i vissa fall skall tillgodoräknas som tid för verkställighet av påföljd finns i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m. och i lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård. *Lag (2000:175)*.

6 §

[1465] Om någon döms till fängelse på viss tid eller till slutna ungdomsvård eller om rätten med tillämpning av 34 kap. 3 § beslutar att sådan påföljd ska avse ytterligare brott, och den dömda på grund av misstanke om brott som prövats genom dom i målet har varit berövad friheten på ett sätt som enligt 19 a § första stycket lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m. får tillgodoräknas som tid under vilken påföljden verkställts i anstalt eller vid ett särskilt ungdomshem, får rätten besluta att påföljden ska anses helt verkställd genom frihetsberövandet. En förutsättning för ett sådant beslut är att den tid som den utdömda påföljden överstiger frihetsberövandet med är ringa.

Om rätten undanröjer en villkorlig dom, en skyddstillsyn, en ungdomsvård eller en ungdomstjänst och i stället dömer till fängelse på viss tid eller till slutna ungdomsvård, gäller första stycket även i fråga om sådana frihetsberövanden som anges i 19 a § andra stycket lagen om beräkning av strafftid m.m.

Om någon döms till böter eller ungdomstjänst och på grund av misstanke om brott som prövats genom dom i målet har varit berövad friheten på ett sätt som enligt första stycket får tillgodoräknas som verkställighet av påföljd, får rätten besluta att påföljden ska anses helt eller delvis verkställd genom frihetsberövandet. *Lag (2016:491)*.

7 §

[1466] Bestämmelserna om tillgodoräkning av tid för frihetsberövande som verkställighet av påföljd i 6 §, i 19 a § lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m. och i 10 a § lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård skall tillämpas av rätten i fråga om frihetsberövande som ägt rum utom riket, om inte särskilda skäl talar mot detta. *Lag (2003:1157)*.

8 §

[1467] Vid prövning i högre rätt av ett överklagande angående utdömd påföljd får beslut i fråga som avses i 6 och 7 §§ ändras även om beslutet inte överklagats. *Lag (2000:175)*.

9 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (1988:942).

34 kap. Ny påföljdsbestämning efter tidigare dom

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande lydelse enligt lag (2016:491).

1 §

[1481] Om den som har dömts till fängelse, villkorlig dom, skyddstillsyn, sluten ungdomsvård, ungdomsvård eller ungdomstjänst har begått ett annat brott före domen (nyupptäckt brott) eller om den dömden begår ett nytt brott efter domen men innan påföljden helt har verkställts eller annars upphört (nytt brott), ska rätten bestämma en ny påföljd för den tillkommande brottsligheten.

I stället för att bestämma en ny påföljd för den tillkommande brottsligheten får rätten, i de fall som avses i 3 och 4 §§, besluta att den tidigare utdömda påföljden ska avse också den brottsligheten, eller undanröja den utdömda påföljden och döma till gemensam påföljd för den samlade brottsligheten.

Undergår den dömden fängelse på livstid får rätten endast besluta att den tidigare utdömda påföljden ska avse också den tillkommande brottsligheten. *Lag (2016:491).*

2 §

[1482] När rätten dömer till en ny påföljd för ett nyupptäckt brott ska den när påföljden bestäms iaktta att påföljderna tillsammans inte överstiger vad som skulle ha dömts ut för den samlade brottsligheten. Rätten får då döma till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet. *Lag (2016:491).*

3 §

[1483] Rätten får besluta att en tidigare utdömd påföljd ska avse också tillkommande brottslighet. Ett sådant beslut får meddelas endast om det är fråga om nyupptäckt brottslighet som i jämförelse med den brottslighet som omfattas av den tidigare domen med hänsyn till påföljden är utan nämnvärd betydelse.

Är den tidigare påföljden sluten ungdomsvård, ungdomsvård eller ungdomstjänst, får rätten, om det finns särskilda skäl för det, även i andra fall besluta att den tidigare utdömda påföljden ska avse också den tillkommande brottsligheten. *Lag (2016:491).*

4 §

[1484] Rätten får undanröja en tidigare utdömd påföljd och döma till gemensam påföljd för den samlade brottsligheten. Ett sådant beslut får meddelas endast om det finns särskilda skäl för det samt den tidigare domen har fått laga kraft och dom meddelas innan den tidigare påföljden helt har verkställts.

När påföljden för den samlade brottsligheten bestäms, ska rätten ta skäligen hänsyn till vad den dömden har undergått till följd av den tidigare domen. Rätten får då döma till fängelse på kortare tid än vad som är föreskrivet för brottet.

Om fängelse döms ut och en uppgift som avses i 27 kap. 2 a § andra stycket, 28 kap. 2 a § andra stycket eller 28 kap. 6 a § första stycket har lämnats, ska detta beaktas när straffets längd bestäms. *Lag (2016:491).*

5 §

[1485] Tillämpas 1 § första stycket eller 3 § i fråga om någon som villkorligt frigivits från fängelse, ska, om brottet begåtts under prövotiden, den villkorligt medgivna friheten eller en del av denna förklaras förverkad om inte särskilda skäl talar mot det.

Som särskilda skäl för att inte förverka eller för att förverka endast en del av villkorligt medgiven frihet får rätten beakta

1. om den nya brottsligheten i förhållande till den tidigare är av lindrig beskaffenhet,
2. om lång tid har förflutit mellan brotten, eller
3. om ett förverkande annars skulle framstå som oskäligt.

Om rätten inte beslutar om förverkande enligt första stycket, får den besluta om åtgärd som avses i 26 kap. 18 § eller förlänga prövotiden med högst ett år utöver den tid som följer av 26 kap. 10 §.

En åtgärd enligt tredje stycket får beslutas endast före prövotidens utgång. Förverkande får beslutas endast om frågan tas upp i ett mål där den frigivne häktats eller fått del av åtal inom ett år från prövotidens utgång. *Lag (2016:491)*.

6 §

[1486] Om rätten med tillämpning av 3 § genom dom som fått laga kraft har beslutat att fängelse, villkorlig dom, skyddstillsyn, sluten ungdomsvård, ungdomsvård eller ungdomstjänst som dömts ut i tidigare mål ska avse ytterligare brott, och om den tidigare påföljden ändras av högre rätt genom dom som får laga kraft, ska frågan om påföljd för den tillkommande brottsligheten efter anmälan av åklagare prövas på nytt. Detsamma ska gälla, när påföljd avseende fängelse, villkorlig dom, skyddstillsyn eller sluten ungdomsvård bestämts med tillämpning av 2 § och den tidigare påföljden ändras.

Visar det sig, när en dom på fängelse på viss tid eller sluten ungdomsvård ska verkställas, att den dömda begått brottet före det att en påföljd som han eller hon dömts till för något annat brott har dömts ut, och framgår det inte av domarna att den andra påföljden har beaktats, ska, sedan domarna fått laga kraft, rätten efter anmälan av åklagare med tillämpning av 2 § bestämma vad den dömda ska undergå till följd av den dom som sist ska verkställas. *Lag (2016:491)*.

7 §

[1487] Har en skyddstillsyn förenats med fängelse enligt 28 kap. 3 §, ska den utdömda fängelsepåföljden vid tillämpningen av detta kapitel anses som en del av skyddstillsynen. *Lag (2016:491)*.

8 §

[1488] Uppkommer fråga om överlämnande eller utlämning till Sverige för verkställighet av en dom, varigenom någon dömts till fängelse som gemensam påföljd för två eller flera brott, och kan överlämnande eller utlämning enligt den andra statens lagstiftning inte ske för alla brotten, ska rätten, efter anmälan av åklagare, undanröja den gemensamt utdömda påföljden och döma till påföljd för den brottslighet för vilken överlämnande eller utlämning kan äga rum.

Vad som föreskrivs i första stycket ska även gälla då fråga uppkommer om att en svensk brottmålsdom som avser två eller flera brott ska verkställas utomlands i enlighet med lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom, lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen eller lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet, men det finns hinder mot verkställighet enligt den andra statens lagstiftning i fråga om något eller några av brotten. *Lag (2016:491)*.

9–18 §§

Paragraferna har upphört att gälla, 9 § enligt lag (1981:211), 12 § enligt lag (1979:680), 13 § enligt lag (1981:211), 14–17 §§ enligt lag (1975:667), 10, 11 och 18 §§ enligt lag (2016:491).

35 kap. Om bortfallande av påföljd**1 §**

[1511] Påföljd må ej ådömas, med mindre den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom

1. två år, om å brottet ej kan följa svårare straff än fängelse i ett år,
2. fem år, om svåraste straffet är högre men icke över fängelse i två år,
3. tio år, om svåraste straffet är högre men icke över fängelse i åtta år,
4. femton år, om svåraste straffet är fängelse på viss tid över åtta år,
5. tjugofem år, om fängelse på livstid kan följa å brottet.

Innefattar en handling flera brott, må utan hinder av vad nu sagts påföljd ådömas för alla brotten, så länge påföljd kan ådömas för något av dem.

2 §

[1511 A] Bestämmelserna i detta kapitel om bortfallande av påföljd gäller inte för

1. mord eller dråp enligt 3 kap. 1 eller 2 §,
2. folkmord, brott mot mänskligheten eller grov krigsförbrytelse enligt 1, 2 eller 11 § lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser,
3. terroristbrott enligt 3 § 1 eller 2 jämförd med 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, eller
4. försök till dessa brott.

Har någon begått brott som avses i första stycket innan han eller hon fyllt tjuogoett år, gäller dock bestämmelserna om bortfallande av påföljd i detta kapitel. *Lag (2014:407)*.

3 §

[1512] Frigives häktad utan att hava erhållit del av åtal eller avvisas eller avskrivs mål mot någon sedan han fått del av åtal, skall i fråga om möjligheten att ådöma påföljd så anses som hade häktningen eller delgivningen ej skett.

4 §

[1513] De i 1 § bestämda tiderna ska räknas från den dag brottet begicks. Om det förutsätts att en viss verkan av handlingen ska ha inträtt innan en påföljd får dömas ut, ska tiden räknas från den dag då sådan verkan inträdde.

Vid brott som avses i följande bestämmelser ska de i 1 § bestämda tiderna räknas från den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt arton år:

1. 6 kap. 4–6, 8 och 9 §§ eller försök till sådana brott,
2. 6 kap. 1–3, 10 och 12 §§ eller försök till brott enligt 6 kap. 1–3 och 12 §§, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,
3. 16 kap. 10 a § första och femte styckena eller försök till sådana brott, om brottet avser skildring av barn i pornografisk bild och en tillämpning av första stycket inte leder till att möjligheten att döma ut påföljd bortfaller senare,
4. 2 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympling av kvinnor eller försök till sådant brott, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år.

Vid bokföringsbrott som inte är ringa ska tiden räknas från den dag då den bokföringsskyldige har försatts i konkurs, fått eller erbjudit ackord eller inställt sina

betalningar, om detta skett inom fem år från brottet. Om den bokföringsskyldige inom fem år från brottet blivit föremål för revision av Skatteverket, ska tiden räknas från den dag då revisionen beslutades. *Lag (2013:856)*.

5 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (1971:964).

6 §

[1514] I intet fall må påföljd ådömas sedan från dag som i 4 § sägs har förflutit

1. fem år, om å brottet ej kan följa svårare straff än böter och tid för ådömande av påföljd för brottet bestämmes enligt 1 § 1,
2. femton år, om i annat fall än i 1 sägs å brottet ej kan följa fängelse över två år,
3. trettio år i övriga fall. *Lag (1971:964)*.

7 §

[1515] Ådömda böter bortfaller när fem år har förflutit från det domen vann laga kraft. Detta gäller inte om vid utgången av den angivna tiden den dömde har delgivits en ansökan om böternas förvandling och denna ansökan inte har prövats slutligt. Föranleder ej ansökningen att böterna förvandlas, bortfaller de när rättens slutliga beslut i målet vinner laga kraft. Om bortfallande av ålagt förvandlingsstraff föreskrivs särskilt.

Dör den dömde, bortfaller ådömda böter. Har under den dömdes livstid domen vunnit laga kraft och lös egendom tagits i mät eller satts i allmänt förvar för betalning av böterna, skall dock böterna betalas av den egendomen.

Vad nu sagts om böter gäller även utdömt vite. *Lag (1983:351)*.

8 §

[1516] Ådömt fängelse bortfaller, om domen ej börjat verkställas innan tid som nedan sägs förflutit från det domen vann laga kraft:

1. fem år, om fängelse ej över ett år ådömts,
2. tio år, om fängelse på längre tid än ett år men icke över fyra år ådömts,
3. femton år, om fängelse på längre tid än fyra år men icke över åtta år ådömts,
4. tjugo år, om fängelse på viss tid över åtta år ådömts,
5. trettio år, om fängelse på livstid ådömts. *Lag (1971:964)*.

9 §

[1517] Avbrytes verkställighet av fängelse som ådömts på viss tid, skall vad i 8 § sägs äga motsvarande tillämpning i fråga om den fortsatta verkställigheten; och skall därvid tiden beräknas med hänsyn till vad som återstår av det ådömda straffet. Tiden skall räknas från den dag avbrottet skedde eller, när villkorlig frigivning ägt rum men förklarats förverkad, från den dag beslutet därom vann laga kraft.

10 §

[1518] Sluten ungdomsvård bortfaller, om domen inte börjat verkställas innan fem år förflutit från det att domen vann laga kraft.

Avbryts verkställigheten av dom på sluten ungdomsvård skall vad som sägs i första stycket tillämpas på motsvarande sätt i fråga om den fortsatta verkställigheten. Tiden skall räknas från dagen för avbrottet. *Lag (1998:604)*.

11 §

[1519] Ungdomstjänst bortfaller, om verkställighet inte påbörjats innan fem år förflutit från det att domen vann laga kraft.

Avbryts verkställigheten av ungdomstjänsten skall vad som sägs i första stycket tillämpas på motsvarande sätt i fråga om den fortsatta verkställigheten. Tiden skall räknas från dagen för avbrottet. *Lag (2006:891)*.

36 kap. Om förverkande av egendom, företagsbot och om annan särskild rättsverkan av brott

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande lydelse enligt lag (1986:118).

Om förverkande

Anm. Rubriken är införd enligt lag (1986:118).

Förverkande av utbyte

Anm. Rubriken är införd enligt lag (2008:370).

1 §

[1531] Utbyte av ett brott enligt denna balk ska förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller vad någon har tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett brott, om mottagandet utgör brott enligt denna balk. I stället för det mottagna får dess värde förklaras förverkat.

Om inte annat är särskilt föreskrivet, ska bestämmelserna i första stycket också tillämpas i fråga om utbyte av ett brott och ersättning för kostnader i samband med ett brott enligt annan lag eller författning, om det för brottet är föreskrivet fängelse i mer än ett år. *Lag (2008:370)*.

1 a §

[1531 A] Vid bedömningen av om det är uppenbart oskäligt att förklara utbyte av ett brott förverkat ska bland andra omständigheter beaktas om det finns anledning att anta att skadeståndsskyldighet i anledning av brottet kommer att åläggas eller annars bli fullgjord. *Lag (2008:370)*.

1 b §

[1531 B] Döms någon för ett brott för vilket det är föreskrivet fängelse i fyra år eller mer och har brottet varit av beskaffenhet att kunna ge utbyte, ska även i annat fall än som avses i 1 § egendom förklaras förverkad, om det framstår som klart mera sannolikt att den utgör utbyte av brottslig verksamhet än att så inte är fallet. I stället för egendomen får dess värde förklaras förverkat.

Har brottet varit av beskaffenhet att kunna ge utbyte, gäller första stycket också om någon döms för

1. dataintrång, utnyttjande av barn för sexuell posering, tagande av muta, givande av muta eller barnpornografibrott enligt 16 kap. 10 a § första stycket 1–4,
2. narkotikabrott enligt 1 § [1701] narkotikastrafflagen (1968:64) eller olovlig befattning med narkotikaprekursorer enligt 3 b § första stycket samma lag,
3. dopningsbrott enligt 3 § första stycket lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel (Import- och exportföreskrifter/Läkemedel, narkotika m.m. [4943]),
4. narkotikasmuggling enligt 6 § [106] första stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling,

5. människosmuggling enligt 20 kap. 8 § första stycket utlänningslagen (2005:716) (Särskilda trafikförfattningar m.m./Utlännings- och passbestämmelser [4405]) eller organiserande av människosmuggling enligt 20 kap. 9 § första stycket samma lag (Särskilda trafikförfattningar m.m./Utlännings- och passbestämmelser [4406]), eller

6. något annat brott för vilket det är föreskrivet fängelse i två år eller mer och som har utgjort led i en brottslighet som utövats i organiserad form.

Vad som sägs om förverkande i första och andra styckena gäller också om någon döms för försök, förberedelse eller stämpling till ett brott som avses där.

Förverkande enligt denna paragraf får inte beslutas om det är oskäligt. *Lag (2016:486)*.

1 c §

[1531 C] Som utbyte av ett brott eller av brottslig verksamhet anses vid förverkande även egendom som har trätt i stället för utbyte, avkastning av utbyte samt avkastning av det som trätt i stället för utbyte. *Lag (2008:370)*.

Förverkande av hjälpmedel, m.m.

Anm. Rubriken är införd enligt lag (2008:370).

2 §

[1532] Egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna balk får förklaras förverkad, om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl. Detsamma gäller egendom som varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt denna balk, om brottet har fullbordats eller om förfarandet har utgjort ett straffbart försök eller en straffbar förberedelse eller stämpling.

Vad som har sagts i första stycket gäller även egendom som frambragts genom brott enligt denna balk, egendom vars användande utgör sådant brott samt egendom som någon annars tagit befattning med på ett sätt som utgör sådant brott.

I stället för egendomen kan dess värde förklaras förverkat.

Om inte annat är särskilt föreskrivet, skall bestämmelserna i första och tredje styckena också tillämpas i fråga om egendom som använts eller varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt annan lag eller författning, om det för brottet är föreskrivet fängelse i mer än ett år. *Lag (2005:283)*.

3 §

[1533] Förverkande får även i annat fall än som avses i 2 § beslutas i fråga om föremål

1. som på grund av sin särskilda beskaffenhet och omständigheterna i övrigt kan befaras komma till brottslig användning,

2. som är ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa och som har påträffats under omständigheter som gav anledning att befara att de skulle komma till sådan användning, eller

3. som är ägnade att användas som hjälpmedel vid brott som innefattar skada på egendom och som har påträffats under omständigheter som gav uppenbar anledning att befara att de skulle komma till sådan användning. *Lag (1989:136)*.

4 §

[1534] Har det till följd av ett brott som är begånget i utövningen av näringsverksamhet uppkommit ekonomiska fördelar för näringsidkaren, skall värdet

därav förklaras förverkat även när det inte följer av 1 eller 2 § eller annars är särskilt föreskrivet.

Vad som har sagts i första stycket gäller ej, om förverkande är oskäligt. Vid bedömningen av om så är förhållandet skall bland andra omständigheter beaktas om det finns anledning att anta att annan betalningsskyldighet som svarar mot de ekonomiska fördelarna av brottet kommer att åläggas näringsidkaren eller annars fullgöras av denne.

Kan bevisning om vad som skall förklaras förverkat inte alls eller endast med svårighet föras, får värdet uppskattas till ett belopp som är skäligt med hänsyn till omständigheterna. *Lag (1986:1007)*.

Hos vem förverkande får ske, m.m.

Anm. Rubriken är införd enligt lag (2008:370).

5 §

[1535] Förverkande till följd av ett brott av egendom eller dess värde får, om inte annat har föreskrivits, ske hos

- a) gärningsmannen eller annan som medverkat till brottet,
- b) den i vars ställe gärningsmannen eller annan medverkande var,
- c) den som genom brottet beretts vinning eller näringsidkare som avses i 4 §,
- d) den som efter brottet förvärvat egendomen genom bodelning eller på grund av arv eller testamente eller genom gåva eller som efter brottet förvärvat egendomen på annat sätt och därvid haft vetskap om eller skälig anledning till antagande om egendomens samband med brottet.

Tillhörde egendomen vid brottet inte någon av dem som anges i första stycket a–c, får den inte förklaras förverkad. Egendom som enligt 1 c § ska anses som utbyte får dock förklaras förverkad om den egendom, som den förverkade egendomen trätt i stället för, vid brottet tillhörde någon av dem som anges i första stycket a–c. *Lag (2016:486)*.

5 a §

[1535 A] Förverkande av utbyte av brottslig verksamhet enligt 1 b § får ske hos

1. gärningsmannen eller annan som medverkat till det brott som förverkandet grundas på,
2. den som förvärvat egendomen genom bodelning eller på grund av arv eller testamente eller genom gåva,
3. den som förvärvat egendomen på annat sätt och därvid haft vetskap om eller skälig anledning att anta att egendomen har samband med brottslig verksamhet.

Bestämmelser om förfarandet vid en talan om förverkande hos den som avses i första stycket 2 eller 3 finns i lagen (2008:369) om förfarandet vid förverkande av utbyte av brottslig verksamhet i vissa fall. *Lag (2008:370)*.

[1535 A:1] Lag (2008:369) om förfarandet vid förverkande av utbyte av brottslig verksamhet i vissa fall

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om förfarandet vid prövning av en fråga om sådant förverkande som avses i 36 kap. 1 b § [1531 B] brottsbalken, när frågan inte rör någon som är tilltalad för brott.

2 §

En fråga som avses i 1 § prövas av tingsrätten efter särskild talan. Om inte annat framgår av denna lag, gäller för en sådan talan i tillämpliga delar reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket är föreskrivet fängelse i ett år eller mer.

3 §

En talan enligt denna lag får inte väckas förrän domen i målet om åtal för det brott som enligt 36 kap. 1 b § [1531 B] brottsbalken kan föranleda förverkandet har vunnit laga kraft. Talan ska väckas inom ett år därefter.

4 §

Utfärdas stämning, ska den mot vilken talan riktas kallas till huvudförhandling och erinras om att målet kan komma att avgöras trots att han eller hon uteblir eller inställer sig genom ombud då han eller hon har förelagts att infinna sig personligen.

Kan saken utredas tillfredsställande, får målet avgöras trots att den mot vilken talan riktas har inställt sig endast genom ombud eller har uteblivit.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

5 b §

[1535 B] Särskild rätt till egendom som förklaras förverkad består, om inte även den särskilda rätten förklaras förverkad.

Sådan rätt som har vunnits genom utmätning upphör, om egendomen förklaras förverkad, såvida det inte av särskild anledning förordnas att rätten ska bestå. *Lag (2008:370)*.

6 §

[1536] I stället för förverkande äger rätten föreskriva åtgärd till förebyggande av missbruk. *Lag (1986:118)*.

Om företagsbot

Anm. Rubriken är införd enligt lag (1986:118).

7 §

[1537] För brott som har begåtts i utövningen av näringsverksamhet skall, på yrkande av allmän åklagare, näringsidkaren åläggas företagsbot, om det för brottet är föreskrivet strängare straff än penningböter och

1. näringsidkaren inte har gjort vad som skäligen kunnat krävas för att förebygga brottsligheten, eller

2. brottet har begåtts av

a) en person i ledande ställning grundad på befogenhet att företräda näringsidkaren eller att fatta beslut på näringsidkarens vägnar, eller

b) en person som annars haft ett särskilt ansvar för tillsyn eller kontroll i verksamheten.

Första stycket gäller inte, om brottsligheten varit riktad mot näringsidkaren. *Lag (2006:283)*.

8 §

[1538] Företagsbot skall fastställas till lägst fem tusen kronor och högst tio miljoner kronor. *Lag (2006:283)*.

9 §

[1539] När storleken av företagsbot bestäms, skall, med beaktande av straffskalan för brottet, särskild hänsyn tas till den skada eller fara som brottsligheten inneburit samt till brottslighetens omfattning och förhållande till näringsverksamheten.

Skälig hänsyn skall också tas till om näringsidkaren tidigare ålagts att betala företagsbot. *Lag (2006:283)*.

10 §

[1540] Företagsbot får sättas lägre än vad som borde ha skett med tillämpning av 9 §,

1. om brottet medför annan betalningsskyldighet eller särskild rättsverkan för näringsidkaren och den samlade reaktionen på brottsligheten skulle bli oproportionerligt sträng,

2. om näringsidkaren efter förmåga försökt förebygga, avhjälpa eller begränsa de skadliga verkningarna av brottet,

3. om näringsidkaren frivilligt angett brottet, eller

4. om det annars finns särskilda skäl för jämkning.

Om det är särskilt påkallat med hänsyn till något förhållande som avses i första stycket får företagsbot efterges. *Lag (2006:283)*.

10 a §

[1540 A] Om ett brott som kan föranleda talan om företagsbot

1. har begåtts av oaktsamhet, och

2. inte kan antas föranleda annan påföljd än böter

får brottet åtalas av åklagare endast om åtal är påkallat från allmän synpunkt. *Lag (2006:283)*.

Gemensamma bestämmelser

Anm. Rubriken är införd enligt lag (1986:118).

11 §

[1541] Vad i lag eller författning är föreskrivet om särskild rättsverkan av att någon dömes till straff skall gälla även då annan påföljd som omförmåles i 1 kap. 3 § ådömes.

Vid tillämpningen av första stycket skall villkorlig dom och skyddstillsyn samt, om ej i domen annorlunda förordnas, överlämnande till särskild vård anses lika med fängelse. Därvid skall, om så förordnas, skyddstillsyn och överlämnande till särskild vård anses motsvara fängelse i minst sex månader. *Lag (1986:118)*.

12 §

[1542] Förutsättes för förverkande av egendom eller annan särskild rättsverkan, som kan följa å brott, att någon dömts till påföljd, må rätten, om påföljd för brottet eftergives, i den mån omständigheterna föranleda därtill förordna, att sådan rättsverkan skall inträda. *Lag (1986:118)*.

13 §

[1543] Har brott begåtts av någon som inte fyllt femton år eller som handlat under påverkan av en allvarlig psykisk störning får rätten besluta om förverkande av egendom eller om annan särskild rättsverkan, som kan följa på brottet, endast om och i den mån det med hänsyn till hans psykiska tillstånd, gärningens beskaffenhet och omständigheterna i övrigt kan anses skäligt. *Lag (1991:1138)*.

14 §

[1544] Är det på grund av den brottsliges död eller av annan orsak inte längre möjligt att döma ut påföljd, får egendom förklaras förverkad eller företagsbot åläggas på grund av brottet eller åtgärd föreskrivas till förebyggande av missbruk, endast om stämning i mål om detta delgetts inom fem år från det att brottet begicks.

En talan om förverkande av utbyte av ett brott eller av egendom som använts eller varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott får dock alltid prövas om stämning i mål om förverkande delgetts inom ett år från det att den omständighet inträffade som medför påföljd inte längre kan dömas ut.

En talan enligt första eller andra stycket får väckas av åklagare endast om det är påkallat från allmän synpunkt. I fall som avses i första och andra stycket ska vad som sägs i 35 kap. 3 § ha motsvarande tillämpning. *Lag (2016:486)*.

15 §

[1545] Beslut om förverkande eller om åtgärd till förebyggande av missbruk eller om företagsbot förfaller, i den mån verkställighet ej skett inom tio år från det beslutet vann laga kraft. *Lag (1986:118)*.

16 §

[1546] Är i lag eller författning föreskrivet att förklaring skall meddelas om förverkande eller annan sådan särskild rättsverkan av brott, må detta likväl underlåtas, om denna rättsverkan är uppenbart oskälig. *Lag (1986:1007)*.

17 §

[1547] Förverkad egendom och företagsbot tillfaller staten, om ej annat är föreskrivet.

Har utbyte av brott som svarar mot

1. skada för enskild eller
2. medel som en enskild är berättigad att få tillbaka

förklarats förverkat hos någon, svarar staten i dennes ställe för ersättning åt den skadelidande eller ersättningsberättigade intill värdet av vad som har tillfallit staten på grund av beslutet om förverkande. Vid verkställighet av detta beslut har den hos vilken förverkandet skett rätt att räkna av vad han eller hon visar sig ha utgett som ersättning till den skadelidande eller ersättningsberättigade. *Lag (2005:283)*.

37 kap. Om nämnderna
-----**38 kap. Rättegångsbestämmelser m.m.****1 §**

[1561] Den som har dömts till villkorlig dom får före överklagandetidens utgång lämna förklaring, att han är nöjd med domen när det gäller den utdömda påföljden. En sådan förklaring skall avse även böter, som ådömts med stöd av 27 kap. 2 §. Förklaringen avges i den ordning regeringen föreskriver.

En förklaring som lämnats i föreskriven ordning får inte tas tillbaka. Har den dömd överklagat domen, skall hans talan när det gäller påföljden för brottet anses återkallad genom förklaringen.

Angående nöjdförklaring i fråga om dom på fängelse och dom på sluten ungdomsvård är särskilt stadgat. *Lag (1998:604)*.

2 §

[1562] Har domstol överlämnat någon till vård med stöd av 31 kap. 2 §, får efter ansökan av åklagare den rätt som först dömt i målet undanröja förordnandet om överlämnande till vård och döma till annan påföljd för brottet om den vård som socialnämnden i yttrande till domstolen har förklarat sig ämna föranstalta om visar sig inte kunna anordnas. *Lag (2006:891)*.

2 a §

[1563] Har vid straffmätning eller val av påföljd enligt vad som framgår av domen särskilt beaktats huruvida den tilltalade till följd av brottet kan komma att drabbas av avskedande eller uppsägning från arbetsanställning och har det antagande som i detta hänseende legat till grund för domen visat sig felaktigt, får den rätt som först dömt i målet efter ansökan av åklagaren eller den dömde undanröja den ådömda påföljden och döma till ny påföljd för brottet. Detta gäller dock endast om den tidigare ådömda påföljden inte har till fullo verkställts. Görs en sådan ansökan, får rätten förordna att den tidigare ådömda påföljden tills vidare inte får verkställas.

Är den tidigare påföljden villkorlig dom eller skyddstillsyn och bestäms den nya påföljden till fängelse, skall vid straffets bestämmande skälig hänsyn tas till vad den dömde undergått till följd av den villkorliga domen eller domen på skyddstillsyn. Härvid får dömas till fängelse på kortare tid än vad som är föreskrivet för brottet. Undanröjs fängelse eller sluten ungdomsvård och dömer rätten till ny påföljd av nu angivet slag, skall den tid under vilken den tidigare påföljden verkställts anses som verkställighet av den nya påföljden. Rätten skall i beslutet ange den redan verkställda tiden. *Lag (1998:604)*.

3 §

[1564] Fråga om åtgärd enligt 27 kap. 2 a § tredje stycket, 5 § tredje stycket eller 6 § tas upp av den rätt som först avgjort det mål där villkorlig dom meddelats. Fråga om åtgärd enligt 32 kap. 4 § tas upp av den rätt som först avgjort det mål där ungdomsvård eller ungdomstjänst dömts ut.

Talan enligt 28 kap. 8 § väcks vid den tingsrätt, inom vars område den övervakningsnämnd som har gjort framställning i ärendet är verksam, eller vid den rätt som först avgjort det mål där skyddstillsyn dömts ut.

Mål som avses i denna paragraf får också tas upp av den rätt, där brottmål mot den dömde är väckt eller där mål om åtgärd mot den dömde enligt 32 kap. 4 § redan tagits upp, eller av rätten i den ort där den dömde mera varaktigt uppehåller sig, om rätten med hänsyn till utredningen samt kostnader och andra omständigheter finner det lämpligt. *Lag (2016:491)*.

4 §

[1565] Anmälan enligt 34 kap. 6 § görs hos den rätt som först dömt i något av målen.

Anmälan enligt 34 kap. 8 § görs hos den rätt som först dömt i målet. *Lag (2016:491)*.

5 §

[1566] Talan som avses i 27 kap. 6 § eller 28 kap. 8 § skall anses anhängiggjord, då ansökan om målets upptagande delgavs den dömde. *Lag (1981:211)*.

6 §

[1567] Nämndemän ska delta när en tingsrätt avgör en fråga som avses i 2 eller 2 a § eller i 27 kap. 6 §, 28 kap. 9 §, 32 kap. 4 § eller 34 kap. 6 § andra stycket eller 8 §. Detsamma ska gälla i fråga om undanröjande av påföljd enligt 34 kap. 4 §, förverkande av villkorligt medgiven frihet eller annan åtgärd enligt 34 kap. 5 §.

Vid avgörande av en fråga som avses i 27 kap. 2 a § tredje stycket eller 5 § tredje stycket eller 28 kap. 11 § första och andra styckena, är en tingsrätt domför med en lagfaren domare. *Lag (2016:491)*.

7 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (1981:211).

8 §

[1568] I mål om åtgärd enligt 2 eller 2 a § eller 27 kap. 2 a § tredje stycket, 5 § tredje stycket eller 6 §, 28 kap. 9 §, 32 kap. 4 § eller 34 kap. 6 § andra stycket ska tingsrätten ge den dömde tillfälle att yttra sig. Begär denne att bli hörd muntligen, ska han eller hon ges tillfälle till det. I mål om åtgärd enligt 34 kap. 8 § ska den dömde ges tillfälle att yttra sig, om det är möjligt. Rättens avgörande av saken sker genom beslut.

En åtgärd enligt 28 kap. 11 § första och andra styckena får beslutas utan att den dömde ges tillfälle att yttra sig. *Lag (2016:491)*.

9 §

[1569] Rättens beslut om åtgärd enligt 27 kap. 2 a § tredje stycket eller 5 § tredje stycket, 28 kap. 11 § första och andra styckena eller 34 kap. 6 § andra stycket eller 8 § gäller omedelbart, om inte något annat beslutas. Detsamma gäller avgöranden enligt 27 kap. 6 §, 28 kap. 9 § eller 34 kap. 5 § angående föreskrifter, övervakning eller prövotid. *Lag (2016:491)*.

10 §

[1570] Varning som beslutats av domstol eller övervakningsnämnd skall utan dröjsmål meddelas den dömde personligen. Kan varningen ej meddelas i samband med beslutet, må det överlämnas åt annan domstol eller övervakningsnämnd att meddela den.

11 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (1973:918).

12 §

[1571] Polismyndigheten ska lämna domstolar, övervakningsnämnder och Kriminalvården handräckning för den dömdes inställelse i mål eller ärende enligt denna balk eller för hans eller hennes omhändertagande enligt 26 kap. 22 § eller 28 kap. 6 b § eller 11 §. *Lag (2010:612)*.

13 §

[1572] Kriminalvårdens beslut enligt denna balk kan inte överklagas annat än i de fall det är särskilt föreskrivet. *Lag (2005:967)*.

14 §

[1573] Kriminalvårdens beslut om uppskjuten villkorlig frigivning enligt 26 kap. 6 och 7 §§ samt om avvisning enligt 38 kap. 17 § andra meningen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. *Lag (2006:431)*.

15 §

[1574] Beslut som avses i 14 § får inte överklagas innan beslutet har omprövats av Kriminalvården. En sådan omprövning får begäras av den som beslutet angår om det har gått honom eller henne emot. Ett överklagande av ett beslut som inte har omprövats skall anses som en begäran om omprövning.

Vid omprövning enligt denna paragraf får beslutet inte ändras till den enskildes nackdel. *Lag (2005:967)*.

16 §

[1575] En begäran om omprövning skall vara skriftlig och ha kommit in till Kriminalvården inom tre veckor från den dag då den enskilde fick del av beslutet. I begäran om omprövning skall den enskilde ange vilket beslut som avses och vilken ändring i beslutet som han eller hon begär. *Lag (2005:967)*.

17 §

[1576] Kriminalvården prövar om skrivelsen med begäran om omprövning har kommit in i rätt tid. Om skrivelsen har kommit in för sent skall den avvisas, om inte förseningen beror på att myndigheten lämnat den enskilde felaktig underrättelse om hur man begär omprövning. *Lag (2005:967)*.

18 §

[1577] Beslut som avses i 14 § överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets den kriminalvårdsanstalt är belägen där den enskilde var inskriven när det första beslutet i ärendet fattades. *Lag (2009:776)*.

19 §

[1578] Mål om uppskjuten villkorlig frigivning enligt 26 kap. 6 och 7 §§ skall handläggas skyndsamt av domstolen. *Lag (2006:431)*.

20 §

[1579] Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ersättning från staten för skador som har orsakats av den dömde vid sådant oavlönat arbete som avses i 27 kap. 2 a § första stycket, 28 kap. 2 a § första stycket samt 32 kap. 2 § eller 3 § första stycket 1. *Lag (2006:892)*.

[1580] Om denna balks ikraftträdande förordnar Konungen med riksdagen.

Anm. Se [1601].